

2011 JÓN. 10

54822
371 M73

TANÍTÓK
ÉS
TANÁROK
SZÁMÁRA

MÓDSZERTANI KÖZLEMÉNYEK

2011. 51. ÉVFOLYAM

3

A Módszertani Közlemények Baráti Társasága tiszteletbeli elnöke: **Dr. Szendrei János**

A szerkesztőbizottság elnöke: Dr. Varga István

Elnökhelyettes: Bácsi János

A szerkesztőbizottság tagjai:

Dr. Balázs József (Szeged); Dr. Bárdossy Ildikó (Pécs); Dr. Herbszt Mária (Szeged);

Imre Rubenné dr. (Nyíregyháza); Dr. Lakotár Katalin (Szombathely);

Dr. Mágoriné dr. Huhn Ágnes (Szeged); Muhovitsné Újvári Klára (Győr);

Dr. Nagy Andor (Eger); Nanszákne dr. Cserfalvi Ilona (Debrecen);

Sajtosné Csendes Gyöngyi (Kaposvár); Dr. Szalay István (Szeged);

Dr. Tóth Sándor (Baja); Wirth Lajos (Jászberény)

Főszerkesztő:

Rozgonyiné dr. Molnár Emma

Szerkesztők:

Dr. Békési Imréné

Dr. Galgóczi Anna

A lap a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Karának támogatásával jelent meg.

TARTALOM

Dr. Szalay István: Búcsú Szendrei János professzortól	89
Dr. Farkas Éva: Andragógia, a felnőttnevelés tudománya	91
Fodor Istvánné: Tehetséggondozás az általános iskolában	95

MŰHELY

Katonáné Nemes Gyöngyi: Szövegfeldolgozás 4. osztályban kooperatív módszerekkel	104
Pataj Klára: Szecessziós séta Szegeden	109
Kiss Ferenc: A természetes környezet is „tanterem”	117
Dr. Vármonostory Endre: A Szendrei János Matematika Verseny feladatainak megoldásai	119

ÖRÖKSÉG

Dr. Oláh János: Mester János emlékezete	123
---	-----

SZEMLE

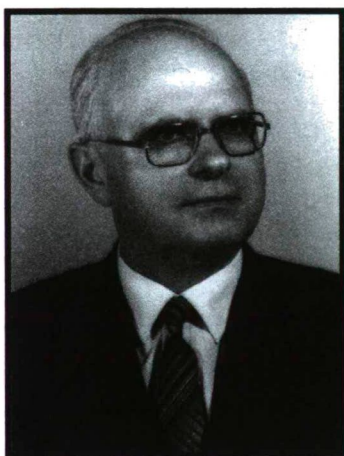
Tokaji Ildikó: A vegyes oktatási forma alkalmazása új kihívás a középfokú felnőttoktatásban	127
Dr. Gróz Andrea: Kovács-Német Mária: Az erdőpedagógiától a környezetpedagógiáig	129
Dr. Nagy Andor: Dr. Füle Sándor: Életem a nevelés	131

Búcsú Szendrei János professzortól, a Módszertani Közlemények elnökétől

A Módszertani Közlemények szerkesztőbizottsága megilletődve és személyét soha nem felejtve búcsúzik dr. Szendrei János professzortól, aki 38 évet töltött a folyóirat szolgálatában; ebből 32 éven át elnökeként irányította és felügyelte a lap munkáját, gondozta a folyóirat kiskönyvtárának két igen népszerű kötetét, vezette az „Új matematikai nevelés” rovatot. Még életének utolsó évében, betegen is részt vett a munkában. A több évtized alatt bekövetkezett változások ellenére a folyamatos, egyenletes munkavégzésnek, biztonságérzetnek az ő személye volt a garanciája.

Tiszteletteljes főhajtással köszön el, és emlékét kegyelettel őrzi:

A szerkesztőbizottság

„A természet nagykönyvében csak az tud olvasni, aki ismeri azt a nyelvet, amelyen e könyv írva van, és az a nyelv: a matematika.”

(Galileo Galilei)

1925–2011

2011. április 9-én, életének 86. évében elhunyt Szendrei János professzor. Teljes életművet hagyott hátra. Ez előtt tiszteleghetünk ma. Kifejezhetjük tiszteletünket az ember, a társadalmi és tudományos közéleti személyiség, a vezető, a matematikus és a tanár iránt, mert mindezek tükröződnek életútjában.

Szendrei János emberi magatartását a halk szavú tapintat, a visszafogottság, az udvariasság és a sokat mondó mosoly jellemezte. Jellemszilárdságát mutatja, hogy véleményét határozottan vállalta, akkor is, ha az számára előnytelen volt. Legyen szabad ezt a Szegedi Tanárképző Főiskola 1873-1998 közötti történetét leíró könyvből két idézettel alátámasztani: a 251. oldalon ezt olvashatjuk: „Szendrei János igazgatói kinevezésének meg nem hosszabbítása összefüggött az 1966 tavaszán megtartott össztanári értekezleten kifejtett felfogásával.” A 279. oldalon pedig ezt: „Az 1981/82. tanévben főigazgató és főigazgató-helyettesi változások történnek. Szendrei János újból történő, másodszori kinevezése a főigazgatói

funkcióra jogos rehabilitációt is jelentett, ugyanakkor egy igazgatói feladatokban tapasztalt vezető vette át a főiskola irányítását.”

Szendrei professzor három évtizeden keresztül állt a Szegedi Tanárképző Főiskola Matematika Tanszékének élén. Olyan elődök nyomdokába lépett, mint Szőkefalvi-Nagy Gyula, Szőkefalvi-Nagy Béla és Szép Jenő. Ma már elmondhatjuk, hogy 1971 és 1991 között a tanszék az ő vezetése alatt élte fénykorát. Ebben az időben 15-18 oktató tartozott az irányítása alá. Fő tevékenység az általános iskolai matematika tanárnak készülő hallgatók oktatása volt, de emellett már számítástechnikát is tanítottak, óraadóként egyetemi órákat is elláttak a középiskolai matematika tanári szakon, részt vettek a kémia szakos, a vegyész és a gyógyszerész egyetemisták matematika képzésében. Nemcsak a nappali tagozaton folyt a munka, hanem jelentős volt a levelező hallgatók oktatása is. Ebből kiemelkedett a már hivatásos katonatisztek képzése. A tanszék látta el a főiskolai tanulmányaik előtt katonai szolgálatot teljesítő hallgatók ismereteinek szinten tartását is, és ne feledkezzünk meg a szakmunkások felsőfokú tanulmányokra való előkészítő tanfolyamairól se. Mindezek mellett, az ország számos településén tartottak a már működő pedagógusok számára továbbképzéseket és intenzív tanfolyamokat. Szendrei professzor a tanszék vezetésén túl még számos további feladatot is vállalt. Vezető szerepe volt a Bolyai János Matematikai Társulatban. Tagja volt a Tudományos Minősítő Bizottságnak.

Megtisztelő feladat volt számára, hogy Magyarországot képviselhette az International Commission on Mathematical Instruction nemzetközi szervezetben. Máig élő szakmai kapcsolatokat épített ki nyitrai és potsdami tanárképző főiskolákkal.

Gondja volt a szegedi hagyományokra is. A Dugonics Társaságban ápolta a matematika egyetemi tanáraként is tudós nyelvújító piarista szerzetes, Dugonics András emlékét. A szegedi iskolákban sem csak a pedagógusok nevelőjeként volt ismert. Különösen eredményes volt a tanulmányi versenyek terén folytatott tevékenysége. Hosszú ideig állandó elnöke volt a szegedi általános iskolák matematikai versenyei zsűrijének. Szerepe volt abban, hogy ez a verseny nemzetközivé nője ki magát. Szendrei professzor élete végéig tagja volt a versenyt támogató Bonifert Domonkos Alapítvány Kuratóriumának.

Matematikusként az absztrakt algebra belől a gyűrű- és félcsoport-elmélet volt a kutatási területe. Cikkei a magyaron kívül angol és német nyelven is megjelentek a magyar kiadású nemzetközi matematikai folyóiratokban. (Acta Scientiarum Mathematicarum (Szeged), Acta Mathematica Hungarica (Budapest), Publicationes Mathematicae (Debrecen)). 1974-ben megjelent Algebra és számelmélet könyvét hosszú időn át minden magyarországi tanárképző főiskola tankönyvként használta. Hézagpótló jelentősége volt Bevezetés a matematikai logikába (1996) tankönyvnek, amelynek társszerzője. A magyar matematikát mutatja be az olvasónak a Mathematics in Hungary (1996) című könyve. Lektora a tanítóképzésben használatos, több kiadást is megért Matematika tankönyvnek és a hozzá tartozó feladatgyűjteménynek.

Tanári munkáját a Szegedi Tudományegyetem Bolyai Intézetében kezdte, ahol már 1948-ban bekapcsolódott az oktatómunkába, amelyet 1961-től a Tanárképző Főiskolán folytatott, generációk sokaságát készítve fel a matematikatanári pályára. Kutatási területévé vált a matematikai didaktika. Vezető oktatói szerepet töltött be a Debreceni Tudományegyetem doktori iskolája matematikai didaktikai csoportjában. 1978-tól a Módszertani Közlemények, 1991-től pedig a Polygon című szegedi kiadású módszertani folyóiratok szerkesztőbizottsági elnöke. Társszerzője a Magyar Tudomány 1975/3. számában Matematikai nevelés címmel megjelent iránymutató cikknek. Szerkesztői-

zottsági tagja volt a Periodica Mathematica Hungarica és az Iskolakultúra című folyóiratoknak.

Szendrei professzor munkásságát számos kitüntetéssel ismerték el: Oktatásügy Kiváló Dolgozója, Beke Manó-díj, Munka Érdemrend Arany Fokozat, Apáczai Csere János-díj, Pro Juventute Érem, sorolhatjuk. Vannak azonban ennél maradandóbb elismerések is, amelyek nem a múltnak, hanem a jövőnek szólnak: Az Óvó- és Tanítóképzők Országos Egyesületének Matematika Tagozata 2010. május 27-én úgy határozott, hogy, ha Szendrei professzor ehhez írásos hozzájárulását adja, a tanító szakos hallgatók országos versenye a „Szendrei János Matematikai Verseny” nevet viselje. Nem felejtendő az a látogatás, amelynek során ezt a hozzájárulást megszereztük. Ő is, mi is éreztük, hogy a nyilatkozat végére tett aláírása egy lépés a halhatatlansághoz vezető úton.

De ez csak a dokumentálható halhatatlanság. A tanárember igazi halhatatlansága tanítványain keresztül, mások hatásával ötvöződve, nemzedékeken át érvényesül. És ha egy-egy sokadik tanítvány arcán megcsillan az értelem fénye, akkor abból egy parány Szendrei Tanár Úr bölcs mosolyából fakad.*

Dr. Szalay István
főiskolai tanár

---

* A gyászbeszéd elhangzott 2011. április 28-án az elhunyt professzor temetésén.

Andragógia, a felnőttnevelés tudománya

*„(...) a felnőttnevelés és közművelődés a folyamatok legmélyén
személyiségformálódás és céltudatos személyiségfejlesztés.
A legértékesebb, a legdifferenciáltabb anyaggal, az emberrel foglalkozik,
tehát mély és alapos szaktudást, felkészülést, önmagunk állandó továbbképzését követeli.”
(Durkó, 1999:82)*

Bevezetés

Az utóbbi időben egyre inkább beépül a köztudatba egy, a pedagógiával egylényegű, de mégis elkülönülő tudomány, az andragógia. A görög eredetű szó a felnőttnevelés tudományát jelenti, amely a felnőttnevelés társadalmi funkcióival, a felnőtt korosztály iskolai és iskolán kívüli képzésének cél- és feladatrendszerével, a felnőttek tanulásának-tanításának eszközeivel és módszereivel foglalkozik. A felnőttnevelésnek két nagy területe van; az egyik az iskolai rendszerű felnőttoktatás, amely lehetőséget biztosít arra, hogy a felnőttek, akik az erre hivatott életkorban bármely okból nem fejezték be iskolai tanulmányaikat, felnőttkorukban befejezett iskolai végzettséget szerezhessenek. A felnőttnevelés nagyobb területét képezi a felnőttképzés, amely iskolarendszeren kívül folytatott általános, nyelvi és szakmai képzés.

A pedagógia és andragógia megkülönböztetése indokolt; a felnőttek heterogén életkori sajátosságai, eltérő tanulási motivációi, korábbi ismeretei, életpérfaragatai szükségessé teszik, hogy a felnőttekkel más módszerekkel, eszközökkel, felkészültséggel foglalkozzunk, mint a sokkal inkább homogén csoportot alkotó gyermekekkel.

A felnőttképzés felértékelődése

A felnőttek tanulásának szükségessége mellett ma már nem kell hosszan érvelni. A tanulás jelentős szakasza a felnőttkorra helyeződik át, egyrészt, mert a felnővekvő nemzedék nyilvánvalóan nem tanítható meg mindarra, amire élete végéig szüksége lesz, másrészt, mert az ismeretek elavulnak, és az egyéni boldoguláshoz, a társadalmi-gazdasági haladáshoz szükséges a tudás és a kompetenciák folyamatos megújítása, fejlesztése.

A felnőttképzés rendszere, célja, tartalma állandó és gyors átalakulásban van, melyet részben a gyakorlat, részben az oktatáspolitikai inspirál. Elsődleges funkciója a gazdasági és társadalmi folyamatokkal összhangban változik; míg az 1990-es évek elején a gazdaság szerkezetének jelentős átrendeződése miatt az átképzés volt a jellemző, addig ma a továbbképzés és a kompetencia alapú képzés dominál. A társadalmi környezet változása, a gazdasági növekedés és a versenyképesség tudásfüggővé válása következtében a felnőttképzés szerepe az utóbbi két évtizedben jelentősen megnövekedett. Ez a fajta változás a munkavállalók részéről az ismeretek folyamatos aktualizálását, korszerűsítését teszik szükségessé. A multikulturális felnőttképzés által megvalósítandó cél egyrészt a gazdaság, a tudás versenyképességének fejlesztése, másrészt a társadalmi kohézió, valamint a hátrányos helyzetű rétegek felzárkóztatása, az esélyegyenlőség biztosítása, ezért a munkanélküliség és a társadalmi kirekesztés elleni

küzdelemben a felnőttképzés a foglalkoztatás- és szociálpolitika kulcseszközzé válik. A felnőttképzési rendszernek rendkívül szerteágazó funkciókat kell betöltenie, és egymástól eltérő – társadalmi, gazdasági, intézményi, egyéni – érdekeket kell szolgálnia. Ezzel együtt a felnőttképzésnek hozzá kell járulnia többek között az információs társadalom új tudásszükségleteinek kielégítéséhez, az európai integráció folyamatának értelmezéséhez, a közéleti demokrácia fejlesztéséhez, az egyéni életminőség javításához is.

A felnőttképzési szakemberek képzési rendszere

2006 előtt a felsőoktatási intézmények képzési kínálatában nem volt jelen a felnőttképzéssel foglalkozó szakemberek képzésére irányuló curriculum, csak andragógiai stúdiumokról lehetett beszélni a korábbi művelődésszervező, humánszervező, művelődési és felnőttképzési menedzser szakokon. A szakma örömmel fogadta a hiányolt kodifikáció megjelenését a felsőoktatási alap- és mesterszakok között. Az andragógia önálló tudománnyá válásának folyamatában jelentős mérföldkövet jelentett az andragógia alapszak megalapítása és elindítása 2006-ban, melyet két évvel később az andragógia és az andragógus tanár mesterszakok következtek. A felnőttképzésben érdekelt szakemberek képzésére a felsőoktatás három szintjén¹ – a tudományterület doktori képzése egyelőre még hiányzik – van lehetőség (1. ábra): a felsőfokú szakképzés² szintjén: képzési szakasszisztens, közösségi-civil szervező, ifjúságsegítő szakképzésben; alapképzési (BA) szinten: andragógia alapszakon négy szakiránnyal (művelődésszervező, személyügyi szervező, felnőttképzési szervező, munkavállalási tanácsadó); mesterképzési (MA) szinten: andragógia, kulturális mediáció, emberi erőforrás tanácsadó szakokon.

Az 1. ábrával szemléltetett szakok szakember-kibocsátása minden bizonnyal hatással van és lesz a felnőttképzési intézményekben folyó szakmai munkára. Még szakmai körökben is mind a mai napig félreértésre ad okot az, hogy az andragógusképzés különböző szintjein részt vevő hallgatók végzettségük birtokában milyen tevékenységek ellátására lesznek képesek. A 2 tanéves **képzési szakasszisztens**³ felsőfokú szakképzésben tanulók az oktatásszervezéssel, munkaszervezéssel kapcsolatos tevékenységeket, a képzési adminisztrációval összefüggő feladatokat tanulják. Az itt szerzett kreditek egyharmada beszámítódik az andragógus alapképzésen. Az andragógia alapképzés a felnőttképzés szerteágazó intézményrendszerének szakember-ellátottságát hivatott szolgálni. A három éves **andragógia alapszak**⁴ szakiránytól függően más-más feladatok ellátására, de alapvetően a felnőttképzési, közművelődési folyamatok és intézmények menedzselésére, működtetésére alkalmas szakembereket képez. Az andragógusok képesek a felnőttképzési intézmények⁵ által indítani kívánt tanfolyamokat megszervezni, lebonyolítani a szakmai vizsgáztatást és szakszerűen vezetni a képzéssel összefüggő adminisztrációt. Az andragógusoknak elhelyezkedési lehetőséget biztosítanak a profitorientált felnőttképzési vállalkozások, a szakképző iskolák felnőttképzési tagozatai, a regionális képző központok; a munkaügyi központok, az önkormányzatok, a közművelődési intézményhálózat. A felnőttképzési szakemberbázis további forrását jelenti, az először a 2009/2010-es tanévben indított 2 éves

¹ Felsőfokú szakképzés, alapképzés, mesterképzés

² A felsőfokú szakképzés (FSZ) olyan felsőoktatási intézmények által hallgatói – valamint felsőoktatási intézménnyel kötött megállapodás alapján szakközépiskolák által tanulói – jogviszony keretében folytatott szakképzés, amely beépül a felsőoktatási intézmény alapképzésébe, és egyben az Országos Képzési Jegyzékben szereplő felsőfokú szakképesítést ad.

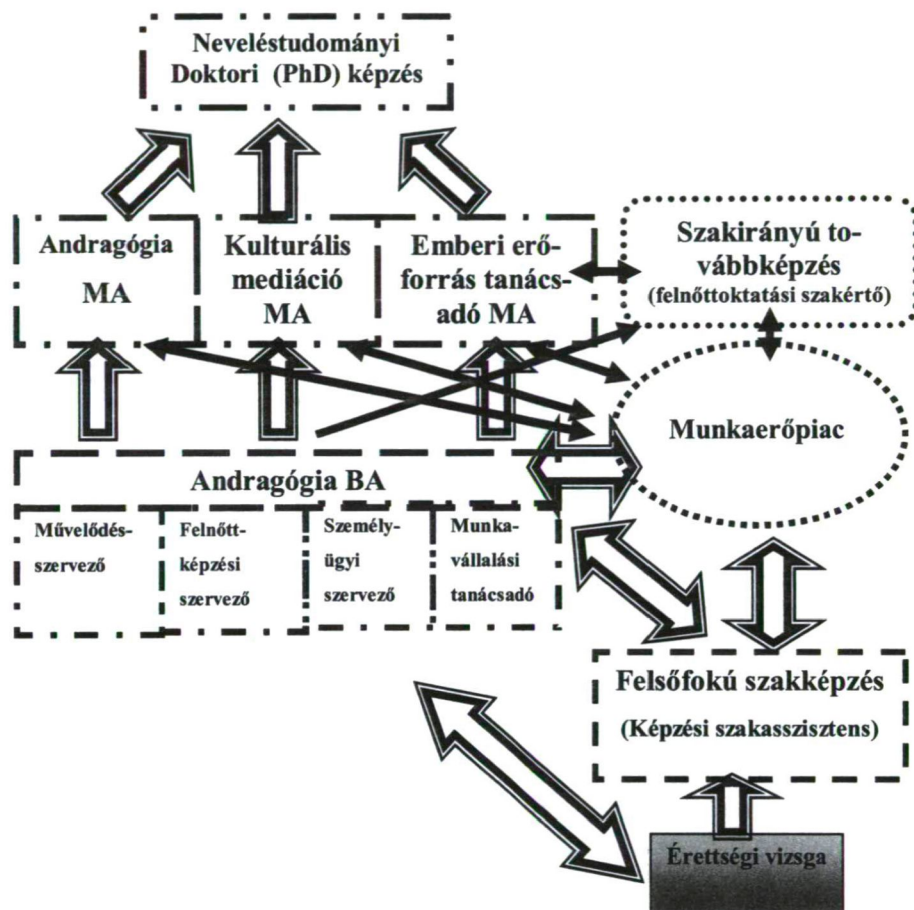
³ A képzési szakasszisztens szakmai és vizsgakövetelménye a 25/2010. (V. 14.) OKM rendelettel került kiadásra

⁴ A 2010/2011-es tanévben 14 felsőoktatási intézményben, 21 képzési helyszínen folyik andragógia alap szakos képzés

⁵ Országosan 8580, a Dél-alföldi régióban 790 olyan vállalkozás működik, amely felnőttek oktatásával-képzésével, tanfolyamok szervezésével foglalkozik

andragógia mesterszakos⁶ képzés. A végzettség birtokában a szakemberek képesek a felnőtt-
oktatással és -képzéssel foglalkozó intézmények irányítási, stratégiai tervezési és szervezési
feladatainak teljes körű ellátására, kompetencia alapú, modulrendszerű képzések kidolgozására
és fejlesztésére, a képzési folyamat minőségbiztosítási feladatainak koordinálására, felnőttkép-
zési szolgáltatásokkal összefüggő tanácsadás nyújtására.

1. ábra: A felnőttképzési szakemberek képzési rendszere

„Oldal irányú” képzési lehetőséget nyújtanak a 2-4 féléves felsőfokú végzettséget nem biztosító **szakirányú továbbképzések**, amelyre alap- vagy mesterfokozattal lehet belépni. Ilyen – a mélyebb szaktudás biztosítására irányuló – képzést nyújt a felnőttképzési akkreditációs tanácsadó, a felnőttképzési menedzser, a felnőttoktatási fejlesztő és a felnőttoktatási szakértő szak.

⁶ A 2010/2011-es tanévben 8 felsőoktatási intézmény indíthatott andragógia mester szakos képzést

A felnőttoktatók képzése

A felnőttképzés, mint önálló szakma szakember ellátottságának kérdése az előzőekben ismertetett képzési struktúrával megoldottnak tűnik, a felnőttoktatók képzésének kérdése azonban továbbra sincs tisztázva. A felnőttoktató a felnőttképzési folyamat egyik kulcsszereplője. A tanári munka minőségének meghatározó szerepe van a képzésben résztvevők tanulási eredményességében, így a képzési folyamat eredményességének legjelentősebb fokmérője a felnőttoktató szakmai, módszertani, emberi felkészültsége, rátermettsége. Egy felnőttet tanító oktatónak több és más típusú szerepet kell betölteni, mint egy pedagógusnak. A hagyományos pedagógiai szerepek és kompetenciák, a megszokott pedagógiai módszertani kultúra nem elegendő a felnőttek eredményes és hatékony oktatásához.

Felnőttoktatók egyetemi képzésére 2009-től van lehetőség, a második tanár szakként felvehető **andragógustanár**⁷-képzés keretében.⁸ Az andragógus-tanár mester szak célja olyan szakemberek képzése, akik az iskolai rendszerű felnőttoktatásban és az iskolarendszeren kívüli felnőttképzésben eredményes oktatási, képzési tevékenységet tudnak végezni és képesek ellátni a tanulási-tanítási folyamattal kapcsolatos tervezési, szervezési és értékelési feladatokat. A képzésben résztvevők elsajátítják a felnőttkori tanulás pszichológiai sajátosságait, a kompetenciafejlesztés lehetőségeit, az előzetesen megszerzett tudás és kompetenciák beszámításának módszereit, a felnőttoktatás korszerű módszereit és munkaformáit, a hátrányos helyzetű felnőttekkel való foglalkozás speciális feladatait.

2008-ig a fennálló szakképzési struktúrában nem volt lehetőség arra, hogy gyakorló pedagógusok vagy adott szakmaterületen felnőttképzést végző szakemberek rövid képzési idejű, gyakorlatcentrikus, célra orientált, a felnőttoktatói kompetenciákat megszerző vagy fejlesztő szakmai képzésben vegyenek részt, és olyan ismeretanyagot szerezzenek, amellyel hatékonyan tudják átkepezni vagy továbbképezni magukat annak érdekében, hogy eredményes munkát végezzenek a felnőttképzés területén. Ezt a hiányt pótolja a felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkezők számára felsőfokú szakmai végzettséget nyújtó **Felnőttoktató képzés**, amely 2008-ban került be az államilag elismert szakképesítések közé, azaz az Országos Képzési Jegyzékbe⁹. Az öt követelménymodulból álló képzés célja, hogy a képzésben résztvevő a tanfolyam eredményes elvégzése és a vizsgák sikeres teljesítése után képes legyen iskolai rendszerű vagy iskolarendszeren kívüli felnőttképzésben oktatási/képzési/nevelési tevékenységet végezni, azzal kapcsolatosan tervezési, szervezési és értékelési feladatokat megoldani. A képzés maximális óraszámja 340 óra, a tanfolyamot szervező felnőttképzési intézmény – figyelembe véve a képzésre jelentkezők előzetes tudását – ennél kevesebb órászámban is indíthatja a programot. A képzés célcsoportja azok a felsőfokú iskolai végzettséggel és – a felnőttek képzésében is kamatoztatható – szakmai gyakorlattal rendelkező szakemberek, akik nem rendelkeznek felnőttoktatással és -képzéssel kapcsolatos általános, szakmai és jogi ismeretekkel, valamint nincsenek birtokában a felnőttképzésben hatékonyan alkalmazható módszertani kultúrának, vagy meglévő didaktikai repertoárjukat bővíteni kívánják.

Csoma szerint a tanítói, tanári és a felnőttoktatói munka – különbségeinek tagadása nélkül – egy lényegű mesterségként írható le. Mindegyik mesterség szakszerű tudást igényel annak

⁷ Az andragógustanár szak csak második tanár szakként vehető fel, tehát azokat célozza meg, akik már rendelkeznek valamilyen tanári szakképzettséggel, vagy sikeres felvételt nyertek valamely első tanári szakképzettséget eredményező mesterképzésre, ezért a képzés elsősorban azoknak a hallgatóknak a professzionizálására szolgál, akik tanári szakképzettségüket a felnőttoktatás és képzés területén is hasznosítani kívánják.

⁸ A 2010/2011-es tanévre 4 felsőoktatási intézmény hirdetett andragógus tanár szakot: Eötvös Loránd Tudományegyetem, Nyugat-Magyarországi Egyetem, Pécsi Tudományegyetem, Szegedi Tudományegyetem

⁹ A Felnőttoktató szakképesítés szakmai és vizsgakövetelménye a 15/2008. (VIII.13.) SZMM rendelettel került kiadásra.

érdekében, hogy kezdeményezze, irányítsa, szabályozza, segítse a tanítványok gondolkodási-cselekvési tevékenységét. A felnőttoktató emberi kapcsolatokat közegében munkálkodik, a tanítási folyamat során ismereteket, tudásokat közvetít; kompetenciákat fejleszt, példát mutat, gondolkodásra serkent, cselekedtet stb. Céljai megvalósítását a verbális, non-verbális és metakommunikációs tevékenységén keresztül tudja elérni (Csoma, 2003). A pedagógus és a felnőttoktató kompetenciái közötti különbségek elsősorban a kompetenciák minőségében ragadhatóak meg, nevezetesen ahogyan az oktató konfliktusokat old meg, a tanulókkal kommunikál, viszonyul hozzájuk. A felnőttoktatásban a pedagógiában megszokott alá-fölrendeltségi viszonyt ideális esetben mellérendeltség, azaz partnerviszony váltja fel; az oktató felnőtt tanulókkal dolgozik együtt, akiket egyenrangúként kezel különböző szituációkban: elismeri, és a tanítási-tanulási folyamatba beépíti előzetes tapasztalataikat. A tanár és a felnőtt diákok között kétirányú kommunikáció, tapasztalatcsere zajlik.

Befejezés

A felnőttképzés eredményességének sokféle feltétele van. A kitűzött célok eléréséhez alapvető fontosságú a szakszerű szervezés és adminisztráció, a megfelelő tanulási környezet biztosítása, a curriculum gondos megtervezése és a megfelelő minőségű tananyag elkészítése a felnőttképzés módszertani alapelveinek figyelembevételével, valamint az oktatók szakavatott munkája. A gyermekek és a felnőttek oktatásának és képzésének alapvetően eltérő jellemzői miatt, a felnőtt korúak fejlesztése egészen más ismereteket és kompetenciákat igényel az oktatóktól, mint a hagyományos értelemben vett oktatás, ezért a felnőttoktatóknak újfajta tanítási kultúrát, módszertant kell elsajátítaniuk, következőképpen szükség van képzésükre, továbbképzésükre. Így a felnőttképzéssel foglalkozó szakemberek a felnőttképzés kiegészítő funkciójának értelmében a felnőttképzés alanyaivá is válnak egyszerre, képzésük iskolarendszerű és iskolarendszeren kívüli képzési formában egyaránt történhet.

IRODALOM

- Csoma Gyula (2003): *Mesterség és szerep. A nevelési-tanítási szerep a pedagógusok és andragógusok munkájában*. PTE FEEFI, Pécs.
- Durkó Mátyás (1999): *Andragógia – A felnőttnevelés és a közművelődés új útjai*. Magyar Művészeti Intézet, Budapest.

FODOR ISTVÁNNÉ

igazgató

Mezőkovácsházi Csanád Vezér Általános Iskola

és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény

Mezőkovácsháza

Tehetséggondozás az általános iskolában

Tehetséggondozó programunkat a 2005/2006-os tanévben vezettük be 5. osztályban, s folytatjuk felmenő rendszerben.

A program bevezetését a következők indokolták:

- A nevelőtestület érezte, hogy túl kell lépni az 1-3 fő részére szervezett tehetség-gondozáson, az oktatást meg kell újítani.
- Az általunk tehetségesnek ítélt tanulókat gyakran túlterheltük, több tárgyból versenyeztettük.
- A tehetség megítélése a tantárgyi teljesítmény és a pedagógusok véleménye alapján történt, így csak a jó tanulmányi eredményű tanulók részesültek fejlesztésben.
- Az alulteljesítő tehetségek elkallódtak.
- A XXI. sz. információrobbanása már nem a kész tudás átadását helyezte előtérbe, hanem azoknak a készségeknek és képességeknek a fejlesztését, melyek elősegítik az ismeretszerzést. Ennek megvalósítására módszertani megújulásra, szemléletváltásra volt szükség.
- A szülők is igényelték a program bevezetését.

Tehetséggondozó munkánkban abból indulunk ki, hogy minden gyermek tehetséges valamilyen. Ezt a tehetséget igyekszünk felfedezni és fejleszteni. A tehetségfejlesztés területén végzett munkánkért 2011 februárjában megkaptuk az Akkreditált Kiváló Tehetségpont címet.

1. Az iskola bemutatása

A Csanád Vezér Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény Békés megye leghátrányosabb kistérségében, Mezőkovácsházán található. A település 6500 fős kisváros.

Iskolánk összetett iskola. 2003. szeptember 1-jétől fenntartói döntéssel bővült a feladatkör az alapfokú művészetoktatási feladatok ellátásával. Gyermeklétszámunk 401 fő. Első és második évfolyamos tanulóink iskolaotthonos, a harmadik és negyedik évfolyamosok tantárgycsoportos formában tanulnak. Két napközis csoport működése biztosítja, hogy a gyerekek a szabadidő hasznos eltöltése mellett pedagógus segítségével hatékonyan készülhessenek fel a tanórai foglalkozásokra. Első osztálytól biztosítunk lehetőséget az idegen nyelv tanulására, de csak az érdeklődők számára, szakköri keretben. Tantárgyi órakeretben 4. osztálytól tanítjuk az angol és német nyelvet. 5. osztálytól emelt óraszámú nyelvi képzést hirdetünk meg csoportbontásban, heti 5 órában. Tanulóinkat 6. osztálytól készítjük fel az ECDL vizsgára. 7. osztálytól a délutáni foglalkozások keretében lehetőség van a második idegen nyelv alapjainak elsajátítására.

A művészetoktatásban a zenei (trombita, furulya, fuvola, klarinét, szaxofon, szintetizátor-keyboard, zongora, hegedű) és a grafika tanszakon folyik művészeti képzés. Növendékeink száma 105 fő, melynek jelentős részét az általános iskola diákjai alkotják. Mivel a térségben több településen folyik művészeti képzés, így kevés a bejáró vidéki tanulók száma.

Tanulóink jelentős része hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű. Segítjük a nehéz körülmények között élő gyermekek felzárkózását, de fontosnak tartjuk a tehetséggondozást is.

2. A tehetségfejlesztés céljai

Iskolánk pedagógiai programjában is kiemelt terület a tehetséggondozás.

Legfontosabb célkitűzéseink:

- a felnőttélet sikeressége szempontjából nélkülözhetetlen kulcskompetenciák fejlesztése,
- a tanulók egész életén át tartó tanulásra való felkészítése,
- a differenciált és kooperatív tanulási módszer alkalmazása,
- az intellektuális képességek minél magasabb szintre juttatása,

- az alulteljesítők felzárkóztatása,
- a tehetséges gyermekek erős oldalának a támogatása, a gyenge oldal kiegyenlítése,
- hatékony tanulási módszerek megismertetése, alkalmazása,
- személyiségfejlesztés, szociális képességek fejlesztése,
- felkészítés a középiskolai tanulmányokra,
- a motiváció folyamatos fenntartása.

A fejlesztő munka eredményeként célunk az, hogy 8. osztály végére minél több tanuló kerüljön az intellektuálisan kiváló kategóriába. Arra törekszünk, hogy a szociokulturálisan hátrányos helyzetből érkező diákok /többnyire alulteljesítők/ a képességeiknek megfelelő teljesítményt nyújtsák az egyes tantárgyakból, minél többen kapcsolódjanak be az ECDL vizsga megszerzésébe, és ismerkedjenek meg a második idegen nyelv alapjaival.

A tehetséggondozás már elkezdődik alsó tagozaton, de a komplex fejlesztés csak 5. osztálytól valósul meg.

3. Az alsó tagozaton folyó tehetségfejlesztő munka

Kisiskolás korban elsősorban alapozó munkát végzünk, a készség- és képességfejlesztésre helyezzük a hangsúlyt. Célunk a tapasztalatszerzésre épülő megismerés, a kooperatív tanulási technikák alkalmazása és az egyéni fejlettséghez igazodó, differenciált fejlesztés. Alkalmazzuk az egyéni tehetséggondozást, tanulóink műhelymunkákban is részt vehetnek.

3.1. Színjátékos tehetséggondozó műhely

A művészeti nevelés segítségével kisdíjakainkat sikerélményhez juttatjuk. Foglalkozunk a színjáték és a drámai kifejezőeszközök használatával, a mondanivaló biztos megfogalmazásával, a helyes hangképzéssel és szövegmondással, a kreatív gondolkodás fejlesztésével. Heti 2, bemutatkozások előtt heti 3-4 órában próbálunk a gyerekekkel. Minden évben színpadra viszünk 2 színdarabot.

3.2. Komplex tehetséggondozó műhely

Alsó tagozatos tehetséggondozó tevékenységünk közé tartozik a projektpedagógia alkalmazása. Problémamegoldó feladathelyzetből kiinduló, készségeket fejlesztő gyakorlati tevékenységeket végeznek a tanulók. A jelenségek együttes, átfogó megtapasztalását, a teljességben megmutatkozó szépség élvezetét tartjuk fontosnak. A projekt egy-egy témát különböző oldalról körüljárva dolgoz fel (tudományok, művészeti ágak, mindennapi gyakorlat). Mivel a projekt módszer maga sokrétűségével a képességek nagy spektrumát öleli fel, ezáltal sokféle tehetség megjelenésére ad alkalmat.

3.3. Közlekedési tehetséggondozó műhely

Célunk a közlekedési kultúra alakítása, a biztonság növelésének elősegítése, valamint gyors és hatékony válaszok adása a napi kihívásokra.

Eredményként várjuk el a közlekedési ismeretek bővülését, a kerékpározás gyakorlatának elsajátítását, az alapvető műszaki, egészségügyi ismeretek megszerzését, együttműködési készségek kialakulását.

A program során fejlesztjük a gyerekek problémamegoldó gondolkodását, felelős döntéshozatali képességüket, kommunikációs készségüket, figyelmüket, türelmüket. Felkészítést kapnak arra, hogy a digitális, számítógépes közlekedési programokat használni tudják.

Iskolánk elsők között kapcsolódott be a „Zebraakadémia” elindításába, így 3. évfolyamos tanulóink közlekedési ismeretek oktatásában részesülnek. Bevezettük a „Zebrazsaru” programot is, amelyben a tanulók aktívan segítik a hivatásos állományú rendőrök munkáját a bal-esetmentes közlekedésben.

4. A felső tagozaton folyó tehetségfejlesztési munka

4.1. A program célja, alapelvei

A program a képességek fejlesztésére irányul, a gazdagítás szervezeti kereteit a délutáni blokkok adják. A tanórai és a tanórán kívüli foglalkozásokon is megvalósítjuk a tanulók önálló ismeretszerzésére épülő tanítási/tanulási formát.

A program alapelvei: tudományterületek integrálása a képességfejlesztés érdekében; a tudásszint növelése a szaktárgyi versenyekbe történő bekapcsolódással; a tanulók kreativitásának fejlesztése és a tevékenység-központúság.

4.2. A programba történő beválogatás

Negyedik osztály végén elkezdődik a programba való beválogatás. A pszichológus rész-képesség-mérést végez a figyelem mennyiségére, minőségére, verbális, vizuális memóriára, figurális lényeglátásra, valamint a problémamegoldásra vonatkozóan.

A mérés mérőlapok segítségével történik. A tanulóknak előre nem kell készülniük, mivel nem tantárgyi teljesítményt mérünk. A szavak emlékezetből való leírása, ábrák rajzolása, számsorok befejezése, a sorba illő megfelelő képek kiválasztása a feladat.

A tehetségazonosítás e mérés, a tanulmányi eredmények, az osztályban tanítók és az osztályfőnökök véleménye alapján történik. Hat év tapasztalatából elmondhatjuk, hogy az osztálylétszámokhoz viszonyítva a gyerekek nagy számban kerülnek be a programba.

5. osztályban az év elején az azonosítás alapján a differenciált képességfejlesztésben részesülő tanulók újabb vizsgálatban vesznek részt az intelligenciára, a személyiségre, a szorongásra, a motivációra, a tanulási orientációra vonatkozóan. Az 5. évfolyamon tanuló gyerekek szülei év elején általános, év végén egyéni tájékoztatást kapnak a mérés eredményeiről.

6. évfolyamon pszichológiai mérés nincs, de fontosnak tartjuk, hogy a szülőket tájékoztassuk gyermekük egyéni előrehaladásáról. Ekkor összegyűjtjük a „programos” tanulókat tanító pedagógusok véleményét. Eszernecserét folytatunk egyenként a szülőkkel gyermekük tanulmányi előmeneteléről, az iskolához való viszonyukról. Javaslatokat teszünk és fogadunk a hatékonyabb, testreszabott fejlesztés érdekében. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a szülők ezt örömmel fogadták és fogadják.

7. osztályban félévkor és 8. osztályban év végén újabb mérésekre és egyéni szülői tájékoztatásra kerül sor.

5. Hatásvizsgálatok, ezek eszközei

Az ötödik osztály év eleji, év végi, a hetedik osztály félévi és nyolcadik osztály év végi méréseiből készülnek el a hatásvizsgálatok. Minden „programos” tanulóra kiterjedően részletes eredménnyel, információval rendelkezünk az intelligenciára, tanulási motivációra, orientációra, szorongásra vonatkozóan. Mérőlapokat töltenek ki a gyerekek, ezeket értékeli a pszichológus, s az itt kapott eredményeket beépítjük a tehetségfejlesztő munkába.

A mérőeszközök az alábbi területeket mérik:

Intelligencia, általános intellektuális képességek

Az értékelés során pontos ismerettel rendelkezünk arról, hogy kik tartoznak az intellektuálisan kiváló, a lényegesen átlag feletti, az átlag feletti, az átlagos, az átlag alatti és az intellektuálisan gyenge kategóriába.

Tanulási motiváció

Belső motiváció nélkül nem fejlődik a tehetség, ezért fontos ennek a tényezőnek a követés vizsgálata is. Ismeretet szerzünk arról, hogy tanulóink melyik csoportba tartoznak: a követő, a kognitív vagy a teljesítő dimenzióba.

Miért tanulnak?

- Szülő iránti szeretetből?
- Hogy elfogadják őket a pedagógusok?
- Mert érdekli őket az, amit csinálnak?
- Felelősségből?

Tanulási stratégia

A tanulásmódszertani foglalkozásokon és a tanórákon is foglalkozunk a tanulási stratégia fejlesztésével.

A mérésből megtudjuk, hogyan tanulnak tanulóink:

- mélyrehatóan,
- szervezeten,
- vagy reprodukálón.

Szorongás

Nagyon fontos terület, mert a szorongás kedvezőtlenül befolyásolja a képességek fejlődését, a teljesítményt. A szorongási értékek ismeretében a pedagógusok megbeszélést tartanak, feltárják a szorongás okát, s elkezdik a fejlesztő munkát.

Személyiség

Az eredmények megmutatják, hogy egyes tanulóknál milyen értékei vannak az extravertciónak, a neuroticizmusnak, a pszichoticizmusnak, a szociális konformitásnak.

A méréseket végző pszichológus tájékoztatja a tantestületet a mérés eredményéről, a pedagógusok elmondják tapasztalataikat a gyerekek iskolai viselkedéséről, tanulmányi eredményéről, motivációjukról, illetve motiválatlanságukról. A közös beszélgetésre alapozva folytatjuk a további fejlesztő munkát.

A tehetségfejlesztést integrált formában végezzük. Délelőtt minden tanuló a saját osztályában tanul a kerettanterv követelményei szerint. Délután a programban részt vevők számára gazdagító foglalkozásokat szervezünk anyanyelvből, idegen nyelvből, matematikából, természettudományokból. A tanulók még „sakk gazdagítón” is részt vehetnek. Ezeken a foglalkozásokon nem a délelőtti tananyagot mélyítjük el, hanem a feldolgozási készségek, kritikus, kreatív, problémamegoldó gondolkodás fejlesztésére helyezzük a hangsúlyt. Ezen kívül összefüggések felismerésére és alkalmazására, valamint önálló kutatásra ösztönözzük a gyerekeket. A programban részt vevő tanulók mindegyike valamelyik gazdagító foglalkozás tagja.

Azoknak, akik nem vesznek részt a programban, illetve az alulteljesítőknél korrepetálást, felzárkóztató foglalkozást szervezünk, ahol az ismeretek elmélyítésére, segítségadásra helyezzük a hangsúlyt.

Minden osztály számára tanulásmódszertan foglalkozást biztosítunk, melynek elemei a tanórákba is beépülnek. A foglalkozásokat osztálykeretben tartjuk csatlakozó órában. Egyéni, kooperatív, csoportos, frontális munka keretében önismereti tesztek, szövegértési feladatok, vázlatkészítés, olvasástechnika, szókincsfejlesztés, tanulási technikák gyakorlása, tanulási

módszerek kipróbálása, didaktikai és táblajátékok, feleléstechnika, szorongás kezelése szerepelnek a főbb tevékenységi formák között.

Tanórákon és tanórán kívüli foglalkozásokon is alkalmazzuk a gazdagítás 4 fajtáját.

– „Mélységben történő gazdagítás” során több lehetőséget kínálunk a tehetséges gyerekek számára. A könyvtár, a művelődési ház, az internet adta lehetőségeket használjuk ki munkánk során.

– A „tartalmi gazdagítást” a tanórákon alkalmazzuk. Figyelembe vesszük a tanulók érdeklődését, motivációját.

– A „feldolgozási képességek gazdagítása” átfogja egész tehetséggondozó munkánkat a tanórákon és tanórán kívüli foglalkozásokon egyaránt. Fontos feladatnak tekintjük a kreatív és kritikus gondolkodás fejlesztését.

– A tehetséges gyerekek ugyanannyi idő alatt több ismeretet képesek feldolgozni társaiknál, ezért alkalmazzuk a „tempóban történő gazdagítást” is. Közkedvelt a gyerekek körében a brainstorming és a buzz-csoport alkalmazása. A brainstorming technikája a kreativitást fejleszti, gyakran használjuk tervezési technikaként. A gyerekek alternatív javaslatokat gyűjtenek, szabadon számyalhatnak az ötletek, a csoport valamennyi tagjának a véleménye figyelembe vehető. A „buzz-csoport” alkalmazása a kreatív gondolkodás fejlesztése mellett a diákok közötti interakciót is erősíti. „Philips 66” módszerként emlegetik, ugyanis 6 fős csoportokban 6 percig dolgoznak együtt a gyerekek. Fontos, hogy a választott témát konkrétan fogalmazzuk meg, ezzel elősegítjük a vita problémamentes lezajlását.

Tehetségsegítő munkánkat a délutáni időszakban megszervezett projektek egészítik ki.

– A **Néphagyományok projekt** Erdély történetével, a székelyek eredetével, történelmi nevezetességekkel, irodalmi emlékhelyekkel, népi játékokkal ismerteti meg a tanulókat. Célnk az elméleti tudás bővítése mellett a sokoldalú személyiségfejlesztés, nemzeti kultúránkhoz, történelmünkhöz és néphagyományainkhoz fűződő pozitív érzelmi viszonyulás kialakítása, az elődök életviszonyainak megismertetése.

– A **Heuréka (ókori találmányok) Lepereg az idő homokja** című projekt tartalma is összetett. A tanulók tevékenykedtetés közben foglalkoznak a fizikai jelenségekkel (mértékegység, arányosság, gravitáció, nyomás). Megismerik az évszakok váltakozása közben kialakult földi jelenségeket, Leonardo találmányait. Az ókori olimpiai játékok, sportversenyek világába is betekintést nyerhetnek.

– A **Környezetvédelmi projekt** a környezet témakörét öleli fel, miközben bevezet a népi mesterségek világába is. A tanulók ismeretet szereznek a növények életéről, megismerkednek a teafőzés tudományával. A tanteremben tanult ismereteket környezetvédelmi vetélkedőn és az arborétumban is hasznosítják.

– Kedvelt a gyerekek körében a **CSALAMÁDÉ, avagy fókuszban a család** című projekt. Híres családok felkutatása, családfa, címer készítése, legnagyobb családi ünnepek jellemzői, szokásai szerepelnek a célkitűzések között. A projekt fejleszti a tanulók kreativitását, kritikai és problémamegoldó gondolkodását is. Az ismeretek elsajátítása mellett alkalom nyílik ajándéktárgyak készítésére is.

A projektekben való részvétel önkéntes, az érdeklődésére, a motivációra épül. Egy projekt időtartama 3 hónap, a téma évről évre bővül, a tanulók érdeklődése szerint módosul.

6. Alkalmazott módszerek

A differenciálás hatékony módja a tehetséggondozásnak. Kiemelt területként kell kezelni az oktatásban, mivel ez olyan módszer, mely szem előtt tartja a tanulók egyéni különbségeit, képességeiket. A differenciálással tudjuk fokozni a teljesítményt, erősíthetjük a motivációt. Ezt a módszert alkalmazzuk a tanórai és a tanórán kívüli foglalkozásokon egyaránt.

Fontos feladatnak tekintjük a kooperatív technikák alkalmazását is. Iskolaszociológiai vizsgálatok eredményei is azt mutatják, hogy a család szocio-ökonómiai státuszától erősen függnek a gyerekek iskolai eredményei. A kooperatív tanulási technikák alkalmazásával a családi háttértől függetlenül a gyerekek jobban szeretnek iskolába járni és eredményesebben tanulnak. Társas kapcsolataik bizonyíthatóan fejlődnek, énképük javul, értékrendjük a tolerancia, az elfogadás és a szeretet irányába változik. A kooperatív tanulás során a cselekvő együttműködés, a társas kapcsolatok, az ismeretek és képességek elsajátítása során átélt öröm együttesen hozza létre az optimális, tanulásra irányuló aktivációs szintet. A kooperatív tanulás ideális terepe a tanulási motívumok egyidejű működtetésének, fejlesztésének. A csoportmunka fontos eleme a kölcsönös pozitív függés, mely feltételezi a társak támogatását, ellenőrzését, az egyéni és a másik fejlődéséért érzett felelősséget. A csoportok 4-6 hétig dolgoznak együtt, s általában heterogén összetételűek: jó, közepes és gyenge képességű tanulók közösen, egymás munkáját segítve végzik tevékenységüket. A csoportkialakításkor figyelembe vesszük a lányok és fiúk arányát, a tanulók egymáshoz való viszonyát.

Munkánk során a szülők aktív közreműködésére is számítunk. Az osztályfőnökök folyamatos kapcsolatot tartanak a programban részt vevő tanulók szüleivel. Szülői értekezleteken, fogadóórákon is lehetőség nyílik a személyes beszélgetésre, így a szülő és a pedagógus között létrejön az információcsere.

7. A tehetségfejlesztés további területei

Munkánk során nagy hangsúlyt fektetünk a motivációra, a pozitív megerősítésekre, a gyerekek személyiségének fejlesztésére, a bármilyen területen kibontakozó tehetség felkarolására. Ezért sokféle lehetőséget biztosítunk gyermekeinknek önmaguk kipróbálására.

A gazdagító foglalkozások főleg az intellektuálisan kiválóknak nyújtanak lehetőségeket, de ugyanolyan hangsúlyt fektetünk a sport, a művészi (zenei, képzőművészeti, előadó-művészeti) tehetségek kibontakoztatására és fejlesztésére.

A hagyományos tanórán (ének) és az alapfokú művészetoktatásban is a zenei hallási képességeket fejlesztjük, hiszen a vizsgálatok eredményei is bizonyítják, hogy az iskolai tanuláshoz nélkülözhetetlen alapképességekkel ezek nagymértékben összefüggenek.

A művészetoktatásban a zenei tanszakokon, a képző- iparművészeti ágon belül a grafika tanszakon folyik tehetséggondozás. A fejlesztés a főtárgyi és a szolfézs órákon valósul meg, melynek területei: hallás, belső hallás, zenei kifejezőmód. A fent említett fejlesztéseken túl fő cél a biztonságos hangszerkezelés, a hangszertechnika alkalmazása. Tehetséges tanulóinknak lehetőségük van a B tagozaton heti 2x45 percben magasabb szintű tananyag elsajátítására.

További fejlesztési lehetőséget jelentenek a kamarazenei (heti 1 óra) és zenekari (heti 2 óra) foglalkozások is.

A grafika tanszakon tanuló tehetséges növendékek a kötelező tanórai foglalkozásokon túl heti egy órában tehetségfejlesztő órákon vesznek részt. A heti 5 órás foglalkozás során a következő területek fejlesztésére kerül sor:

- formaérzék,
- térérzékelés,
- funkció és forma összefüggésének felismertetése,
- kompozíciós készség.

A fejlesztés során bővülnek a növendékek gyakorlati ismeretei, jártasságot szereznek a kollázs- és festőtechnikákban, a makett- és modellkészítésben. A pedagógus nagy hangsúlyt fektet a színharmóniák, színkontrasztok tudatos használatára, a részletek egymáshoz és az egészhez viszonyított arányainak helyes megítélésére, a vizuális nyelv eszközeinek tudatos

használatára. A művészetoktatásban alkalmazzuk a gyorsítás módszerét a zenei és a grafika tanszakokon egyaránt.

Az iskolán kívüli és szabadidős foglalkozások fejlesztő szerepe kétségtelen a tehetség-gondozás területén. Nyári táboraink megvalósítása során lehetőséget biztosítunk a részvételre tehetséges és nem kifejezetten tehetséges, de érdeklődő tanulóinknak is.

Képzőművészeti táborunkat kifejezetten tehetséges tanulóink számára szervezzük meg, hogy a nyári szünidő alatt alkalmat teremtsünk kreativitásuk kibontakoztatására. Az alkotás öröme, sok új élmény, tapasztalat megszerzése érdekes és hasznos kapcsolódás, mely a résztvevők fejlődését és különböző kompetenciák fejlesztését szolgálja.

A táborba a rajzolni, festeni, kézműveskedni szerető tanulókat válogatjuk be, akik érdeklődnek a képző- és iparművészeti technikák iránt. A felvételt nyerni kívánó gyerekeknek egy-egy pályamunkát kell készíteniük tetszőleges technikával és témában. A táborvezetők a pályamunkákat megtekintik, értékelik, figyelve a kreativitásra és kézügyességre. Ez után az elbesszélgetés következik. Figyeljük a motivációt, az elkötelezettséget, az érdeklődést, a tanulási és alkotási vágyat, az új dolgok iránti nyitottságot, a csapatszellemet. Figyelünk a gyerekek kiemelkedő asszociációs készségére, a személyiségvonásokra. (kiegyensúlyozott, ambiciózus, igényes, jó megfigyelő, precíz, több módon ki tudja fejezni gondolatait). Rendkívül fontosnak tartjuk továbbá a gyerekek érdeklődését és az önkéntességet.

Évről évre megszervezzük nagy sikerű **„Mindent bele!”** táborunkat, melynek nevéből is kiderül, hogy komplex tevékenységeket biztosít a gyerekek számára. A tábor elsősorban a szabadidő hasznos, tartalmas eltöltését biztosítja. Nem csupán a kiváló intellektuális képességekkel rendelkező tanulóink vesznek részt a programokon, hanem valamely, más területen tehetséges gyerekek is. A tábor önkéntes, minden „csanád vezéres” diák igénybe veheti.

Szintén hagyománya van a **balatoni táboroztatásnak**. A tanulók egy hetet tölthetnek az iskola által fenntartott üdülőben, Szántódon. A program többnyire a kapcsolódást, a pihenést biztosítja. A résztvevők az egy hét folyamán megismerkednek a környék nevezetességeivel, de a játéknak, a kötetlen foglalkozásoknak van hangsúlyos szerepe.

Évek óta szervezzük a sportban kiváló tanulók számára a **Sporttábort**. Nagyon nagy az érdeklődés, a gyerekek igen szép számmal vesznek részt az egész napi edzéseken és a „lazító foglalkozásokon”.

A dúsítás lehetőségeit kihasználva játékos, kötetlenebb formában is kapcsolódunk a délelőtti órák tananyagához a következő területeken:

- sportfoglalkozásokon,
- egészségnevelési vetélkedőkön,
- akadályversenyeken,
- szaktárgyi és sportversenyeken,
- szakkörökön: tantárgyi, mazsorett, origami, aerobik.

Minden tanév elején a hagyományoknak megfelelően, valamint a tanulók igényeinek felmérése alapján alakítjuk ki azt a kínálatot, amit meghirdetünk. Iskolánkban a nemzeti identitástudat kialakítását szolgálják az osztályok tanulmányi kirándulásai. A tanulók önmegvalósítását segítik a Csanád Vezér Hét keretében megrendezett mentálhigiénés, sport, művészeti rendezvények.

A tehetséges tanulóink műsorral készülnek az iskolai rendezvényekre:

- tanévnytő,
- megemlékezések (október 6., október 23., március 15.),
- karácsonyi hangverseny,
- a zene világnapja,

- ballagás,
- tanérvzáró.

Az iskolához tartozó Jövők Záloga Alapítvány bái rendezvény keretében ad lehetőséget arra, hogy tanítványaink megmutassák tehetségüket társaiknak, tanáraiknak, szüleiknek.

Megalakítottuk a Tehetséges Fiatalok Egyesületét, melynek oszlopos tagjai iskolánk tehetséges diákjai közül kerültek ki. Az egyesület tagjai olyan, jelenleg egyetemet vagy főiskolát végző fiatalok, akik egyszer a Csanád Vezér Általános Iskola padjait koptatták, és felelősséget éreznek az új, feltörekvő generációért. Az egyesület szabadidős programokat, sportnapokat, kirándulásokat szervez. Tagjai segítséget adnak az általános iskolás tanulónak a tanuláshoz, versenyekre való felkészüléshez. Megismertetik a diákokat a gimnáziumban és a felsőoktatásban folyó élettel.

A 2010-ben megalakult Mezőkovácsházi Tehetségsegítő Tanács további lehetőségekkel segíti tehetségfejlesztő munkánkat. Tagjai a tehetség ügye iránt elkötelezett pedagógusok, vállalkozók, különböző szakterületen dolgozó szakemberek. A tanács vezetője a fenntartó részéről városunk polgármestere. A tanács célja: hálózat kiépítése Békés megye többi településével a tehetségek felkutatása és fejlesztése érdekében. A hálózatépítésen túl a tagok felvállalták a mentorálási feladatokat, Tehetségnap keretében bemutatják az elkészült produktumokat.

8. A program hatékonysága

A program hatékonyságának eredményeit évről évre tapasztaljuk, a mérések is ezt támasztják alá:

- a tanulók több területen dinamikusn fejlődnek,
- erősödik az iskolához, a tanuláshoz való pozitív hozzáállás, viszonyulás,
- a tanulási stratégiák hatékonyabbak,
- a tanulók szélesebb körű érdeklődéssel rendelkeznek.

Kiváló megyei és országos versenyeredmények is igazolják tehetségfejlesztő munkánk eredményességét. Iskolánk célja, hogy minden gyermek képességének megfelelő oktatásban részesüljön, sikeres és eredményes legyen az iskolában, s majd a felnőtt életben.

TISZTELETTELJES KÉRÉS ELŐFIZETŐINKHEZ!

Bízunk abban, hogy továbbra is töretlen támogatói, előfizetői maradnak lapunknak. Ennek reményében kérjük minden kedves Előfizetőnket, régieket és újakat, hogy a 2011. évi előfizetési díjat, amely 2500 forint, az alábbi számlára befizetni szíveskedjenek: OTP Csongrád Megyei Igazgatóság, Szeged, Módszertani Közlemények, 11735005-20003933. Kérjük, hogy a lap esetleges lemondását írásban közöljék a Kiadóhivatallal, mert ellenkező esetben továbbra is küldjük a folyóiratot, feltételezve, hogy esetleg a díj befizetésének késedelméről van szó.

Köszönjük megértésüket és támogatásukat.

A MÓDSZERTANI KÖZLEMÉNYEK KIADÓHIVATALA

KATONÁNÉ NEMES GYÖNGYI

szakvezető tanító

SZTE Juhász Gyula Gyakorló Általános Iskolája,

Művészetoktatási Intézménye,

Napközi Otthonos Óvodája

Szeged

Szövegfeldolgozás 4. osztályban kooperatív módszerekkel*

Óratervezet

A munka tervezése során figyelembe vettem az életkori sajátosságokat, a már elsajátított technikákat, eljárásokat, a tanulók szociális kompetenciájának minőségét. Számítottam az egyéni élményekre, érzelmekre, tapasztalatokra. Igyekeztem olyan módszereket mozgósítani, amelyek élményszerűvé teszik a tanítási órát, és biztosítják a tanulók képességfejlesztését. Célom volt a szövegben rejlő erkölcsi normát több kontextusban is megvizsgálni. A drámajátékok alkalmazásával életszerű helyzetek bemutatása, megélése volt a szándékom. Az osztály kooperatív munkavégzése magas színvonalú, ezért az ilyen munkák uralják ezt a tanítási órát is. A csoporton belüli munkamegosztást a tanulók már önállóan végzik, így a tanórát nem terhelte ennek szervezése. Az érdekes, tevékenykedtető feladatok végeztetése segített fenntartani óra végéig a motiváltságot és a fegyelmet.

A feldolgozandó szöveg a következő:

Gyurkovics Tibor: Hegedű az osztályban

Visongva törtünk be az osztályba. A szeptemberi nap ott úszott a levegőben, arany rácsokat dobott a padokra. Olyan volt még az idő, mintha méz lengte volna be. A nyár bennünk égett, a bőrünkön, az ereinkben futkározott. Mi is futkároztunk.

– Az az én padom volt!

– Oda én ülök!

– Menj a másik oldalra!

Rikoltoztunk, foglaltuk a helyünket, mintha életfontosságú lett volna, ki hova kerül? Lökődöttük egymást, volt aki a kardigánját dobta foglalónak a pad ülésére. Egy másik a tizórais táskáját röpítette. Röpdöstek tárgyak, gyerekek.

Zsóka magában állt. Kedves, széles arcán nem látszott tülekedés, a fal mellé húzódott. Kővér testén feszült a kék kardigán, dudorodtak a kis testdarabjai, majd szét pattantak a gombok. Vastag lábán magas szárú cipő, kezében tartotta a táskáját.

Az utolsó helyekért folyt a küzdelem.

– Én nem ülök a Zsóka mellé!

– Ül te. Majd megeszi a tizóraidat!

– Hogyne! Ül te. Olyan sovány vagy, melletted elfér.

– Vagy agyonnyom. Köszönöm.

– Kipréseli belőled a levegőt!

A lányok gonoszul kacagtak, hancúroztak, Zsóka arcán piros foltok jelentek meg, állt a fal mellett, kezében a táskájával.

Bejött a tanítónő. Elcsöndesedtünk. Ragyogó arccal állt a katedrán, kezdődhet az új iskolaév.

---

* A bevezető elméleti rész a Módszertani Közlemények előző számában (2011. 51. évf. 2.) olvasható. (A szerkesztő)

– Na, gyerekek, megvagytok! Hű, de megnőttetek! Mutassátok magatokat! Mindenki megtalálta a helyét? És te, Zsóka, hova ülsz?

Zsóka lenézett a földre.

– Még nem tudom.

– Hova akarsz ülni, kislányom?

– Nekem mindegy.

– Keresz magadnak egy helyet, és ülj le szépen.

Zsóka csak állt. Tartotta kezében a táskáját. Meg a hegedűt. Hátul megszólalt egy hang:

– Nem fér el egy padban.

Aztán még valaki belekiabált a kezdődő nyüzsgésbe:

– Üljön egyedül.

– Van hátul hely, ott talán elfér.

– Pókhasú!

A tanítónő pissegett.

– Hordó!

– Dehogysis! Dinnye! – Nevettek, visongtak a lányok.

– Görögdinnye!

– Görög Zsóka!

A tanítónő rendet teremtett.

– Gyerekek! Mi ez a felfordulás? Elég legyen ebből. Csend! Ki akar Zsóka mellett ülni?

Mindenki elcsöndesedett, magában kuncogott egy-egy hang. Még a légyzümögést is meg lehetett hallani. Aztán nagy sokára fölállt egy vézna kislány a második padban, Margit.

– Én szeretnék Zsóka mellett ülni. – Alakját furcsán megdöntötte, mintha szégyellné magát. Zsóka szedte a cökmókját, lassan elindult, vitte a táskáját meg a hegedűjét. Bepréselte magát a padba, aztán lerakta a kezéből a holmit. Oldalvást Margitra pillantott, igyekezett összehúzódkodni, kezét ügyetlenül a padra tette és figyelt.

– Hát elkezdjük a munkát, gyerekek! Ki tud valami szép verset, vagy köszöntőt? Aztán neki a tanulásnak.

Lökdösték egymást a gyerekek. Persze, senki sem akart vállalkozni.

– Kérem... – Állt föl Margit. – A Zsóka nagyon szépen tud hegedülni... Ő játszhatna valamit...

Mikor az ablakuk alatt elmegyek, mindig hallom, hogy játszik.

– Nagyon jó! – A tanítónő megörült, a gyerekek megint kuncogni kezdtek. Sugdostak.

– Összeroppan a hegedű!

– Meg se tudja fogni! – Lökdösték egymást, kezüket szájuk elé kapva.

– Kiejti a vonót a kezéből!

– Na, kislányom, játsszál nekünk valamit.

Zsóka fölállt, céklapiros arccal.

– Nem nagyon tudok... Csak két éve tanulok...

– Nem baj, játsszál valamit.

Zsóka nagy szégyenkezve magához emelte a hegedűtöket, kinyitotta, és óvatos kézzel, szinte dédelgetve kivette a hegedűt. Aztán a vonót fölemelte, a hegedűt az álla alá szorította.

– Elszakad a húr – sugdostak a lányok. És mintha csak varázsütésre történt volna, csakugyan elpatant az egyik húr, levágódott. Zsóka csak állt, piros arccal. Aztán egy gyerek fölugrott a hátsó padok egyikéből, és hozta a hegedűjét.

– Itt az én hegedűm! Játsszál ezen! – nyújtotta Zsókanak, aki már azt se tudta, hova bújjon zavarában. A tanítónő biztatta. Zsóka röstelkedve tette le a magáét, és átvette a lánytól a hegedűt, aztán hirtelen az álla alá fogta, és játszani kezdett. Eleinte remegett a hang, mintha csak rossz helyen markolászt volna, de aztán egyre egyenletesebben, gyönyörűbben zengett a dal. A gyerekek visszafojtva hallgatták. A hegedű hangja boldogan szállt a teremben. Egyik-másiknak párasodott a szeme is. Aztán elhallgatott a hegedű, a gyerekek tapoltni kezdtek. Zsóka boldogan állt a teremben.

Tízpercen belül lerohantak a hegedűvel, ellopták a lánytól. Zsóka sírdogált, pufók arcán folytak a könnyek. De csakhamar megvigasztalódott, hozták vissza a hangszert a főgonoszok.

– Megcsináltattuk a pedellussal. Most majd megint játszol nekünk, jó? – És körülvették a nagydarab lányt. Az osztályba besüttött a puha napfény.

Az óra szer- kezeti elemei, didaktikai mozzanatai	A z ó r a m e n e t e	Idő	Eljárások, módszerek, eszközök, munkaformák
I. Ráhangolódás	<p>Egy képzeletbeli kirándulásra hívlak benneteket!</p> <p>Relaxáció: Zene és szöveg segítségével egy élmény közeli állapot elérése.</p> <p>A gyerekek az asztalra hajolnak, csukott szemmel hallgatják a lágy-hangon szóló szöveget és zenét.</p> <p>Képzeljétek el, hogy új városba költöztök. Új iskolatársak, új iskola vár rátok. A szeptemberi langyos szél simogatja arcotokat, amikor ünneplő ruhában átlépitek az új iskola küszöbét. Bizakodva léptek a tanító néni elé, aki kedvesen mosolyog, majd bemutat a gyerekeknek. Ők elhúzódnak mellőletek, összesűgnak mögöttetek. Valami nem tetszik nekik a külsőtökben. Nem értitek a helyzetet. Senki nem akar veletek barátkozni. Nagyon magányosnak érzitek magatokat. Ki segíthetne?.....</p>	3'	Frontális munka (CD-lejátszó) Tanítói irányítás
Rögzés	<p>Szenzitivitás megjelenítése kis nyomtatott lapokon. Mit érekeltek az élmény alatt?</p> <div style="text-align: center;"> <pre> graph TD iz([íz]) --- center[ ] hang([hang]) --- center illat([illat]) --- center szín([szín]) --- center </pre> </div> <p>Az érékelés megbeszélése után egy mondatot alkotnak a tanulók, melyben a témával kapcsolatos érzelmeket fogalmaznak meg.</p>	3'	Egyéni munka (Nyomtatott lap) Szenzitív pedagógia alkalmazása. Frontális munka Beszélgetés

Motiváció	<p>Történet alkotása a szövegből kiemelt kulcsszavak segítségével. Csoportokban dolgoznak a gyermekek.</p> <p>Kulcsszavak: <i>rikoltoztunk, padom, kövér, helyét, gonoszul, köszöntőt, hegedülni, tapsolni kezdtek.</i></p> <p>Ellenőrzés: Minden csoport bemutatja szóban a kitalált történetét.</p>	6'	<p><i>Kooperatív csoportmunka, megbeszélés</i></p> <p>(Táblai szókérták)</p> <p>Értékelés, dicséret</p>
Célkitűzés	Hallgassátok meg Gyurkovics Tibor: Hegedű az osztályban című történetét!		Tanítói közlés
II. Jelentésteremtés	<p>Címmeditáció: Miről szólhat a szöveg? Mit jósolhatunk a címből?</p>	1'	Megbeszélés
Ismeretszerzés	<p>A szöveg bemutatása tanítói felolvasással.</p> <p>Spontán reakciók meghallgatása. Egyéni észrevételek szabad szárnyalása.</p>	2'	Tanítói bemutatás
Adatgyűjtés	<p>„Sétáló” érvek kártyán: <i>Minden tanuló kis kártyára három érvet ír Éva mellett vagy ellen. Ezekkel a kártyákkal sétálni indulnak, majd adott jelre megállnak, és a legközelebbi társukkal ismertetik érveiket. Ezt háromszor megismétlik.</i></p>	2'	<p><i>Frontális munka</i> Beszélgetés</p> <p>(Kis kartonpapír)</p> <p>Egyéni érvelés</p>
Elemzés	<p>A szöveg újraolvasása „belső hang” technikával. <i>A tanulók egyenként, hangosan olvas-sák a szöveget, majd a párbeszédnél, adott jelre megállnak, és egyes szám első személyben kihangosítják a szereplő gondolatait, érzéseit.</i></p>	3'	<p><i>Frontális munka</i></p> <p>(Tankönyv)</p> <p>Kritikai gondolkodás fejlesztése</p>
Rögzítés, információ keresés	<p>Szövegeértési feladatok megoldása a munkafüzetben.</p> <p>Érvelés ördög-angyal játékkal: <i>A csoportok képviselői ördög, illetve angyal szerepét játsszák. Az ördög mindig negatív érveket, míg az angyal pozitív érveket mond egy ellentmondásos szitu-</i></p>	2'	<p>(Munkafüzet)</p> <p><i>Egyéni, páros munka</i></p> <p><i>Csoportmunka</i></p>

Problémamegoldás	<p><i>ációban. Egy szereplő pantomim játékkal jelzi, ahogy viselkedése alakul az érvek elhangzása után.</i></p> <p>Üljön-e valaki Zsófi mellé?</p> <p><i>Ő:- Ne ülj mellé, olyan kövér, nem férsz el.!</i></p> <p><i>A: - Ülj mellé, kedves, segítőkész lány! stb.</i></p>		Drámajáték
Tényanyaggyűjtés	<p>Csillagvita egy eldöntendő kérdés megvitatására: Számít-e a külső?</p> <p><i>A csoport egy tanulója mindig „igen” érvekkel válaszol a társak „nem” érveire.</i></p> <p><i>Az érvek elhangzása után közös álláspontot alakítanak ki „egyetértési játékkal”.</i></p>	5'	<p><i>Kooperatív csoportmunka</i></p> <p>Vita</p>
Következtetés	<p>Egyetértési játék:</p> <p><i>Egyetértünk abban, hogy a külső...</i></p>		<i>Kooperatív</i>
Rögzítés	<p><i>Mindketten azt gondoljuk, hogy a belső tulajdonságok...</i></p> <p><i>Megegyezik a véleményünk abban, hogy az ember értéke...</i></p>	4'	<p><i>páros munka</i></p> <p>(Nyomtatott lap)</p>
III. Reflektálás	<p>A szövegből szerzett ismeretek alkalmazása különböző élethelyzetekben.</p>		<i>Kooperatív csoportmunka</i>
Alkalmazás	<p>1. csoport: Kérdezzük meg az író! Riport a képzeletbeli íróval.</p> <p>2. csoport: A főszereplő hangulatváltozásának kifejezése színekkel.</p>		(Kartonból kivágott szív)
Következtetés	<p>3. csoport: Fotóalbum készítése állóképpel és képszöveg alkotásával. Zsófi felnőttkorban, idős korban. Következtetés a gyermek jellemvonásai-ból. Varázspálcával a fotó főszereplő-jének életre keltése, megszólaltatása.</p>	8'	Drámajáték
Problémamegoldás	<p>4. csoport: Jellemtérkép készítése Zsófiról: Négy belső tulajdonság írása indoklással.</p>		

<p>Ellenőrzés, értékelés</p> <p>Házi feladat kijelölése</p> <p>Értékelés</p>	<div data-bbox="358 157 744 390"> </div> <p>5. csoport: Kitüntetés a történet bármely szereplőjének. Az érem szövegének megfogalmazása.</p> <p>6. csoport: A történet folytatása.</p> <p>Minden csoport bemutatja alkotását.</p> <p>Tartalommondás tömörítéssel, a cselekmény megváltoztatásával.</p> <p>Csoportértékelés némán: Gratuláljatok egy kézfogással annak a társatoknak, aki a legtöbb érdekes dolgot mondta a mai órán! Tegyétek kezeteiket annak a társatoknak a vállára, akivel nagyon jól tudtok együtt dolgozni!</p>	<p>(Nyomtatott lap)</p> <p>(Sárga kartonból kivágott érem)</p> <p>Beszámolás Dicséret, jutalmazás</p> <p>Tanítói közlés</p> <p><i>Csoportmunka</i></p> <p>1'</p>
--	---	--

PATAJ KLÁRA

szakvezető tanár

SZTE Juhász Gyula Gyakorló Általános Iskolája,

Alapfokú Művészetoktatási Intézménye,

Napközi Otthonos Óvodája

Szeged

Szecessziós séta Szegeden

Ökoiskolánk témahetében – minden évben – lehetőségünk van hosszabb időre is elhagyni az épületet, célzott feladatokkal megismerkedni a várossal, gyalogos léptékkal és részletekre is kiterjedő alaposan szemlélni épített környezetünket. A témahetünk legfontosabb célja, hogy elhagyva az iskola épületét, minden korcsoportnak megfelelő feladatot adva ismerje meg városa mikrokörnyezetét. Kollégánom ismertette 5-8. osztályig a témahét programjában szereplő feladatokat.

Fontosnak tartom, hogy mindenki ismerje meg lakókörnyezetét, annak értékeit és kultúráját, tudjon róla mesélni, véleményt alkotni. Mivel az osztályom végzős osztály, nyolcadikosok és ráadásul képzőművész osztály, ezért kihívásnak éreztem a feladatot. Mivel az év elején már foglalkoztunk a szecesszióval, az alapok már adottak voltak, ezért nagyon kedvezőnek tartottam szülővárosunk szecessziós épületeinek bemutatását.

A projekt címe is ez volt: **Szecessziós séta Szegeden.**

A program helye: SZTE Gyakorló Általános Iskola

Szeged város

A programra szánt idő: 4×45 perc

A feladatokat *öt nagy téma köré* csoportosítottam:

1. Térkép alapján közösen felkeresni a megjelölt szecessziós épületeket. Fotók készítése útvonalterv alapján, illetve az építészeti látvány elemzése. (50')

2. Az összeállított 1., 2. számmal jelölt teszt megoldása a látvány elemzése alapján. (15')

3. Az egyetemi épület homlokzatának újradefiniálása a szecesszió stílusában, homlokzatának újrastrukturálása. A tanult stílus jegyeinek felelevenítése. Segítségképpen részletfotók fénymásolatban vagy vetítés projektorral. (35')

4. A kiválasztott szegedi épület megrajzolása helyszínen készült fotók és gyűjtött képek alapján, majd a képek összeillesztése csoporton belül, illetve az osztály egy képpé alakításával. (45')

5. A gyűjtött anyag összerendezése a számítógépen (minden csoport elkészített munkája) Power Point bemutatással – felkerül az iskola honlapjára. (35')

A gyerekek sokszor dolgoztak csoportmunkában, ezt a feladatsort is ilyen módon dolgoztuk fel.

Hét csoportot alakítottam ki - **Szeged hét nevezetes épületét megadtam:**

- Víztorony
- Vasalóház
- Deutsch-ház
- Beregi-ház (Deák Ferenc utca)
- Gróf-palota
- Unger-Mayer-palota
- Reök-palota

A csoportvezetők feladatul kapták, nézzék meg közösen a kapott szecessziós épületeket,

- készítsenek róla fotókat,
- nézzenek utána könyvtárban, interneten,
- készítsenek ceruzával gyors tömegvázlatot.

1. **Témakör:** Készítettem a sétához az „idegenvezetőknek” útvonalterképet, aminek segítségével eljutottunk a célhoz.

Séta közben megbeszéljük – ki mit tud a szecesszióról, tanult ismeretek felidézése,

- ki a kedvenc építésze ebben a stílusban,
- érdekességek elmesélése.

Víztorony

Egyedülálló építészeti különlegesség. Zielinski Szilárd tervei alapján kezdték építeni 1902-től az 1000 köbméteres víztornyot, vasbetonból, mely a Szent István tér mértani közepére épült.

Vasalóház

Ezen az épületen a nemzetközi szecesszió és eklektika hatásai figyelhetők meg. „V” alaprajzú telekre épült. Baumhorn Lipót tervezte.

A Vasalóház, Szeged-Csongrádi Takarékpénztár bérpalotájának épülete, a bank épülete mellette található, amit nemrég újíttak fel. A két épület nagyon eltér egymástól.

(Baumhorn Lipót egyben nagyon híres a zsinagógatervezésben is, a szegedit is ő tervezte.)

Deutsch-ház

Eredetileg Erdélyi Mihály tervezte, de a városi vezetőség nem fogadta el a homlokzati terveket. Ezután kérték fel Lechner Ödönt, aki a magyaros szecesszió úttörője. Budapesti építész, nagyon sok jelentős épülete van. Szegeden ő és Pártos Gyula tervezte a városházát.

A Deutsch-palotán is megjelenik a virágminta. Majolika: mázas kerámia, a magyaros szecesszió elengedhetetlen eleme. A ház érdekessége a sík homlokzatból kiálló szegecselt, zárt erkélyek, melyek fehér mázas téglával vannak kirakva.

Beregi-ház (saroktorony)

A Deák Ferenc utca 22. alatt található a Beregi-ház. Kótay Pál tervezte a *Beregi család* számára. A Deák F. utca felőli homlokzatánál nagy raktárhelység volt, a vár utca felől volt a család lakása. A homlokzatot sárga és piros téglával burkolták, amit magyaros mintájú majolika díszít. A sarkon szép kis torony látható.

Gróf-palota (részlet)

Raichle J. Ferenc szabadkai építész tervezte. Az épület homlokzatán keveredik a magyaros és keleties mintázat. Az épületben található lift, amit már korszerűsítettek. A lépcsőházat színes ablakok és kovácsoltvas korlátok díszítik. A megrendelő is lakott az épületben, de a második világháború után minden ehhez hasonló magánkézben lévő épületet államosítottak.

Unger-Mayer-palota (saroktorony)

Magyar Ede tervezte. Ez az épület nem tiszta stílusú, keveredik az eklektika és a szecesszió. (Eklektika: klasszikus stílusok keveredése.)

Az épület korához képest nagyon modern volt. Lift és szemétdobó is van benne.

Homlokzata a szecesszióhoz képest kicsit visszafogott, de itt is megfigyelhető a hullámzás és a nyitott és zárt erkélyek játéka. Nagyon érdekes a kupolának tűnő sarok tornya, amelyet női alakok díszítenek. Női alakok nagyon sokszor megjelennek a stílusban.

Reök-palota

Nevezetes épület, a szecessziós épületeink között a legkülönlegesebb. Magyar Ede tervezte a Reök család számára. Eredetileg 6 lakás volt benne, a szülőknek és minden gyermeknek is 1-1.

Az épület olyan, mint egy szobor, építés közben alakíttatta a tervező, olyan hatása van, mint egy hullámzó szélfúttá tónak. Ez azért van, mert a megrendelő Reök Iván vízépítő mérnök, és ő ragaszkodott a témához. Eredetileg a homlokzaton vizitündérek voltak, de ezt a megrendelő lányai lekapartatták, mert azt mondták, túl kihívó.

A homlokzaton még található két különleges dolog, az egyik a főbejárat (Reök-palota felirat) felett két lófej, ami azt jelképezi, hogy a családnak voltak birtokai, ahol lovakkal foglalkoztak. A sarki részen pedig egy sas ül, a régi fekete sas szállót jelképezi. Az épület eredetileg nem hófehér volt, hanem piszkos-sárgás fehér. A mai színe véletlen, mert amikor választották a festéket, olyat választottak, ami félszárazon sárgás volt, szárazon meg fehér színű.

A második világháború után államosították az épületet, és 12 lakást alakítottak ki benne, úgynevezett társbérleteket, ami azt jelenti: közös fürdő és közös konyha két lakásnak.

2006-ban alakították át képtárrá.

Az épület hullámvázása és a vízi liliom (növényi díszítés, ornamentika), a szecesszió fő jellemzője. A szecesszió volt az utolsó művészeti stílus, ami egységesen összefogta az építészetet és az iparművészetet.

2. Témakör

Teszt 1.

1. A szecesszió szó eredete, a szó rövid jellemzése.

2. A Vasalóház milyen stílusú? (karikázd be!)

- A) magyaros szecesszió
- B) eklektikus
- C) nemzetközi szecesszió egy kis eklektikával

3. Ma milyen elrejtett utalásokat találunk a Reök-palotán? (karikázd be!)

- A) sast, ami a régi Fekete Sas szállóra utal
- B) vizitündéreket
- C) sast, ami a Feketesas utcára utal
- D) lófejeket, amik a Reök család földbirtokait jelképezik

4. Mi az a majolika, és mire szolgált? (Pár szóban írd le!)

5. A Gróf-palotán milyen stílusú mozaikok láthatók?

- A) magyaros és keleties,
- B) magyaros,
- C) magyaros és indiai,
- D) keleties arany mozaik

6. Sorolj fel három szecessziós építész!

- 1.
- 2.
- 3.

Teszt 2.

1. Ki a tervezője és ki a megrendelője a Reök-palotának?

2. A Beregi-házat mivel burkolták?

- A) piros téglával
- B) piros-sárga téglával és majolikával díszítették
- C) barna és sárga téglával

3. Az Unger-Mayer-palotának mit láthatunk a tornyán?

- A) virágmintával van díszítve
- B) női alakok ölelik át a tornyot
- C) vizitündérek díszítik

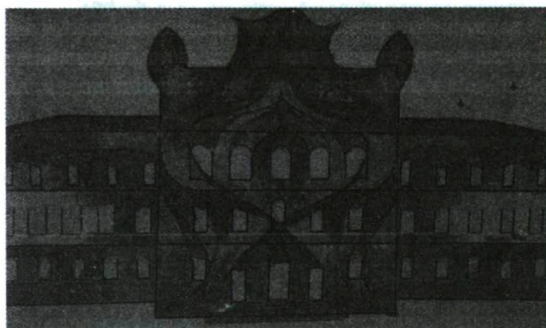
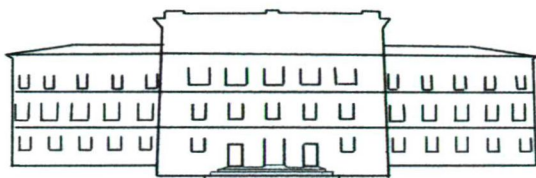
4. Mik azok a motívumok, amelyeket előszeretettel alkalmaztak a szecessziós tervezők? (röviden)

5. Mit jelent az a fogalom, hogy szecesszió? (röviden)

6. Sorolj fel legalább három magyar szecessziós építész!

- 1.
- 2.
- 3.

3. Témakör

4. Témakör^{*}

5. Témakör^{**}

[http://www.gyak.jgypk.u-szeged.hu/honlapján megtekinthető](http://www.gyak.jgypk.u-szeged.hu/honlapjan/megtekintheto)

Úgy gondolom, az iskolánkban megrendezett témahéten a feladatok közül a rajz és vizuális tantárgyra vonatkozó feladatokból a legjobbra esett a választásom. A gyerekek az életszerű miliőben rejlő lehetőséget nagy kreativitással oldották meg. A motiváció adott volt, a környezetünk, városunk, életterünk. Nagy élmény volt számomra is ez a program!

KISS FERENC
nyugdíjas tanár
Tapolca

A természetes környezet is „tanterem”

A tantermek belső világára jellemző: a 45 perces zárt „rekeszek”-be préselt „kötelező” tantárgyak nem vagy alig képesek felszínre hozni a minden gyermekben lappangó, önállóan egyedi lehetőségeket. A gyermekben meglevő „lehetőség” csak kedvező feltételek mellett képes felszínre törni, „kicsírázni”. Az „ahány gyerek, annyiféle személyiség” elve nem tud érvényesülni zárt „rekeszek”-be préselődve. Az érvényesüléshez kedvező feltételek megtalálását az iskolánál tágabb „környezet” garantálhatja. Az iskola megteheti, hogy idejében hozzásegíti a gyermeket az előnyös környezeti feltételek megtalálásához. Az idejében megtalált környezeti feltételek képesek megakadályozni a személyiség eltorzulását, a bűnözésbe, alkoholizmusba menekülést.

Az iskolánál tágabb környezet sokszínű, változatosabb, mint a tantermek belső világa. A környezet nincs ilyen „rekeszek”-be beskatulyázva, hogy

- egyik rekeszben csak a gravitáció, a másikban csak az elektromosság jelensége érvényesülne,

- az egyik rekeszben csak növények, a másikban csak állatok élnének,

- az egyik rekeszben katonai vezetők, a másikban csak irodalmi hősök lennének stb.

Az egyes ember – különösen a kisgyerek – sokszínű, mindenre kíváncsi, érdeklődő. A természet azonban ember és iskola nélkül is él a maga törvényei szerint. Egy veréb nem mindig a kötelező órászám pillanatában surran be a tanterem nyitott ablakán. Csak az egyes ember, az iskola teheti meg, hogy tudatosan közeledik környezetéhez, azaz élni tud a boldogulásához

^{*} A 4. feladat megoldásának képi anyaga nehezen követhető és értelmezhető a méret és a fekete-fehér technikai megvalósítás miatt.

^{**} Az 5. pont a jelzett honlapon tekinthető meg.

nélkülözhetetlen feltételekkel. A környezetre nyitottság kétféle módon befolyásolhatja a személyiség kibontakozását:

1. A környezeti adottságok „kívülről” történő becsempészése a pedagógus közreműködésével a szűkre szabott időkeretek (45 perc) ellenére is.

2. Bizonyos rendszerességgel – hetente, havonta stb. – az iskola „kiköltöztethető” a környezetbe.

– Önszerveződő délutáni szabadidős tevékenységek: szakkörök, séták, bújárásszerű játékok, irodalmi és kézműves alkotások, alkalmi összejövetelek, fogadóórák, családlátogatások, környezetrendezési munkálatok stb.

A tanórák 45 perces kereteinek oldása „kötetlen órák” összevonásával, akár többnapos „táboriskola” keretében: mérések, számítások a terepen, szöveg-fonás természetes anyagokkal, textilmunkák, természetkutatás stb.

Alig egy évszázaddal ezelőtt Magyarországon is voltak szenvedélyes gyűjtőgöcök természetbúvár pedagógusok. Időt nem sajnálva kutatták lakóhelyük természetes környezetét. A pedagógus iskolai munkája mellett önképzőköröket szervezett, vezetett a népkönyvtárat, szerkesztette a gazdákör évkönyveit, gondozta a falkolát, felügyelte a háziipart, festetett, írogatott stb. A Tapolcai Városi Múzeum (8300 Tapolca, Templomdomb 8.) állandó kiállítása „Séta egy régi iskolában” címmel diák- és tanítói segédeszközöket, egy tantermet és egy kántortanítói lakásbelsőket mutat be.

A fotótechnika már az 1950-es években is rendelkezett hordozható, cserélhető objektív tükröreflexes gépekkel – közgyűrüvel vagy előtétlencsével kiegészítve lehetővé vált a legaprólékosabb, legrészletesebb „pillanat” megragadása is. A régi bekeretezett diapozitívok ötven évig is hasznosíthatók. A vezeték nélküli diánézók választéka is gazdag.

Az életszerűség, környezetcentrikusság tovább fokozható a szemléltetéssel egybekötött, a sokkönyvűség gazdag tárházából kiválogatott, tantárgyhoz, tanórához illeszthető röpke kis „történet” (idézet, epizód) felolvasásával, előadásával. A „történetek” szólhatnak gyerekekről, szülőkről, történelmi/irodalmi eseményekről, hősekről, növényekről, állatokról, természeti jelenségekről, utazásokról, tudósokról, egészséges életmódról, járványokról, távoli tájakról, aktuális napi eseményekről, kiállításokról stb.

A szemléltetés közelebb hozza egymáshoz tanár és gyermek gondolatvilágát. A tanár érvelései szavahihetőbbek. A tananyag feldolgozása közben a gyerek kíváncsisága, tenniakarása, alkotókedve nagyobb hangsúlyt kap. Az alkotás testet öltethet egy-egy írásmű, költemény, festmény, rajz, agyagozás, technikai modell, taneszköz, szöveges, fotó, bábjáték, textilmunka, bélyeggyűjtemény, talajminták, preparátumok, metszetek megtervezésében, kivitelezésében stb. A publikált alkotások maradandó emléket képviselnek gyermeknek és tanárának egyaránt.

IRODALOM

Pécs Gyuláné Beszedits Margit: Régi emlékek, régi emberek. Városszépítő Egyesület, Tapolca, 2006.

Gilles Martin–Denis Boyard: Természetfotózás. Alexandra, Pécs, 2002.

Gerald Durrell–Lee Durrell: Az amatőr természetbúvár. Gondolat Kiadó, Bp., 1987.

Adam Stodowy: Szeretek barkácsolni. Műszaki Kiadó, Bp., 1984.

A. S. Neill: Summerhill – A pedagógia csendes forradalma. Kétezerégy Kiadó, Piliscsaba, 2005.

Ezeremester 1975/7. szám, 7. p. Vetítés fényárban.

A kémia tanítása 1975/3. szám, 96. p. Laboratóriumi eszközök készítése huzalból.

Rajztanítás 1980/1. szám, 14. p. Anyaggyűjtés és képelemzés néhány esete.

Pajtás 1979/21. szám, 31. p. Védj a természetet!

Pajtás 1981/9. szám, 4. p. Éneklő szarkapár.

Kincskereső 1987. december, 35. p. Disznótör. Levél a későn esett hóhoz.

Új Katedra 1993/94. február: A gyermeknevelés „legújabb” módszere – anno 1913. Zalavármegyei Hírlap, 1913. április 13.

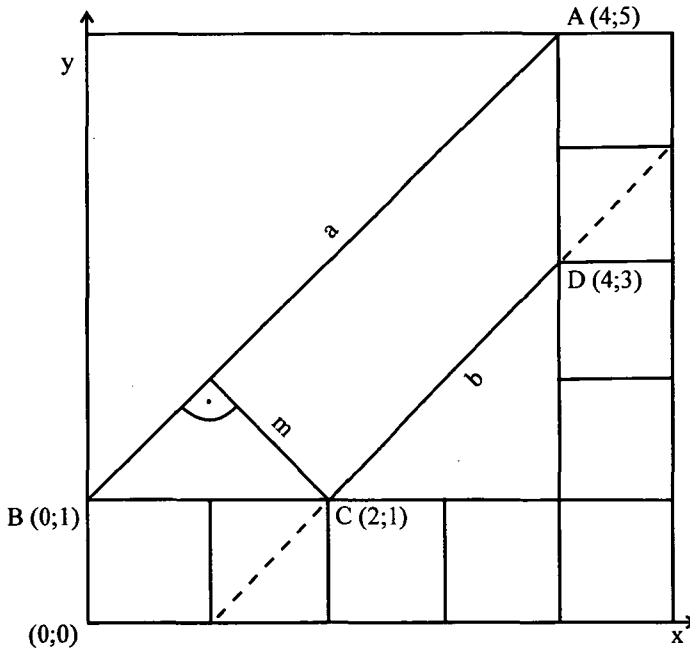
Rogers Személyközpontú Iskola, Budapest, 1995: Hogyan tanítunk?

A Szendrei János Matematika Verseny feladatainak megoldásai

Előző cikkünkben [1] a Szendrei János Matematika Verseny feladatait ismertettük. Most a részletes kidolgozást igénylő feladatokat megoldjuk, valamint a tesztkérdésekre adott helyes válaszokat megadjuk.

Részletes kidolgozást igénylő feladatok megoldásai

1. feladat megoldása. A következő ábrán felrajzoltuk koordináta-rendszerben a szivacs útját.

Az ábrából látjuk, hogy az x , illetve az y tengely irányába történő eltoláskor a szivacs összesen 9 egység négyzetet színez be. Majd a ferde eltolásnál az ábrán látható $ABCD$ trapézt színezi be. Az ábrán lévő jelöléseket alkalmazva kapjuk, hogy

$$a = \sqrt{4^2 + 4^2} = 4\sqrt{2}, \quad b = \sqrt{2^2 + 2^2} = 2\sqrt{2}.$$

Másrészt a $2 = \sqrt{m^2 + m^2} = m\sqrt{2}$ -ből $m = \sqrt{2}$ adódik. Ezek felhasználásával az $ABCD$ trapézt területe:

$$T_{ABCD} = \frac{a+b}{2}m = \frac{4\sqrt{2} + 2\sqrt{2}}{2}\sqrt{2} = 6.$$

A szivacs így összesen $9 + 6 = 15$ területegységet színez be.

2. feladat megoldása. Először számoljuk össze az összes esetek számát. A következő esetekben lehet a kihúzott számok összege 6:

a) A felírt számok mindegyike 2, azaz a 2, 2, 2 sorozatot húzzuk. Ez 1 esetben lehetséges.

b) A felírt számok különbözők. Ekkor az 1, 2, 3 számokkal jelzett különböző golyókat húzzuk egymásután. Ezen esetek száma, azaz az 1, 2, 3 számok lehetséges kihúzási sorrendjeinek a száma $3! = 6$.

Más esetekben nem lehet a kihúzott számok összege 6. Az összes esetek száma: $1 + 6 = 7$.

A kedvező esetek száma nyilván 1. A keresett valószínűség a kedvező esetek száma osztva az összes esetek számával, ami $\frac{1}{7}$.

3. feladat megoldása. Sanyi, Kati és Évi sebességét ebben a sorrendben jelölje v_1, v_2 és v_3 .

Legyen x a távolság hossza méterben. Sanyi célba érkezésekor Kati $x - 300$, Évi pedig $x - 400$ métert tett meg. Mivel ugyanannyi idő alatt tették meg ezeket a távolságokat, így felírhatjuk a következő egyenletet:

$$\frac{x - 300}{v_2} = \frac{x - 400}{v_3}.$$

Másképp, Kati célba érésig x métert tett meg. Ugyanannyi idő alatt Évi $x - 110$ métert tett meg, azaz

$$\frac{x}{v_2} = \frac{x - 110}{v_3}.$$

Az előzőekből kapjuk, hogy

$$\frac{v_3}{v_2} = \frac{x - 400}{x - 300} = \frac{x - 110}{x},$$

azaz

$$\frac{x - 400}{x - 300} = \frac{x - 110}{x}.$$

Az utóbbi egyenletből rendezés után a következő egyenlet adódik:

$10x = 33000$, azaz $x = 3300$. A versenyt 3300 méteres távon rendezték meg.

4. feladat megoldása. Tegyük fel, hogy vannak olyan $a, b, c \in \mathbb{Z}$ számok, amelyekre a $D = b^2 - 4ac = 123$ összefüggés teljesül. A b^2 nem lehet páros szám, mert akkor a $b^2 - 4ac$ is páros szám lenne. Így a b^2 csak páratlan szám lehet, de akkor a b is páratlan. Ezért a $b = 2n + 1$ alakban írható, ahol $n \in \mathbb{Z}$. Ekkor $(2n + 1)^2 - 4ac = 123$, amiből $4(n^2 + n - ac) = 122$. Az utóbbi nem teljesülhet, mivel a 122 nem osztható 4-gyel. Így el-lentmondáshoz jutunk, azaz nincsenek olyan $a, b, c \in \mathbb{Z}$ számok, amelyekre teljesül, hogy $b^2 - 4ac = 123$.

Most legyen $b^2 - 4ac = 125$, ahol $a, b, c \in \mathbb{Z}$. Mivel a 125 páratlan szám, így az előző gondolatmenet szerint a b csak páratlan szám lehet. Legyen $b = 2n + 1$, ahol $n \in \mathbb{Z}$. Ekkor a $b = 2n + 1$ értéket a $b^2 - 4ac = 125$ összefüggésbe behelyettesítve rendezés után kapjuk, hogy $n^2 + n - ac = 31$. Az utóbbi összefüggést az $n = 5$, $a = 1$ $c = -1$ értékek kielégítik. A $b = 11$, $a = 1$ és $c = -1$ értékek esetén a diszkrimináns értéke 125, azaz lehet a diszkrimináns értéke 125.

5. feladat megoldása. A következő eseteket vizsgáljuk:

a) $x^2 - x - 1 \neq 0$ és $x + 2 = 0$. Ez $x = -2$ esetén teljesül.

b) $x^2 - x - 1 = 1$. Ekkor $x_1 = -1$ és $x_2 = 2$.

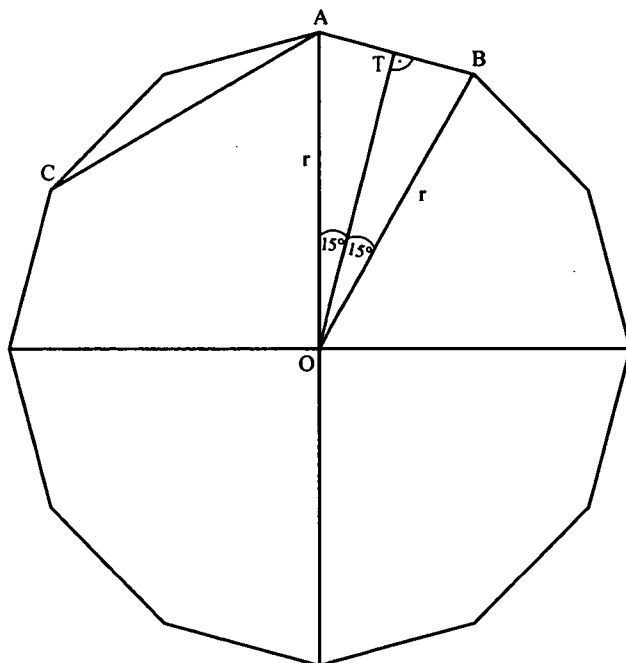
c) $x^2 - x - 1 = -1$ esetén az $x_1 = 0$ és $x_2 = 1$. Az $x + 2$ számnak párosnak kell lenni. Ekkor az $x_1 = 0$ a megoldás.

Az összes megoldások: -2 , -1 , 0 és 2 .

6. feladat megoldása. Egy n oldalú konvex sokszög átlóinak a száma $\frac{n(n-3)}{2}$. A feladat

feltételei szerint $\frac{n(n-3)}{2} = 4n + 6$. Az utóbbi egyenlet ekvivalens az $n^2 - 11n - 12 = 0$

egyenlettel, amelynek gyökei: 12, illetve -1 . Ezek közül csak a 12 felel meg a feladat feltételeinek, azaz a szabályos sokszög oldalainak a száma 12. Ez egy r sugarú körbe írható. A feladat megoldásához használjuk fel a következő ábrát:

A leghosszabb átló hossza $2r$, a legrövidebb átló hossza az ábrán látható AC átló, amely az r sugarú körbe írható szabályos hatszög oldalának a hossza. Az $\angle AOB = \frac{360^\circ}{12} = 30^\circ$. Az $\triangle AOB$ egyenlőszárú háromszög, a T az alaphoz tartozó magasság talppontja. Az $AT = 4$, $\angle AOT = 15^\circ$. $\sin 15^\circ = \frac{4}{r}$, amiből $r = \frac{4}{\sin 15^\circ}$. Mivel $\sin 15^\circ = \sin(45^\circ - 30^\circ) = \frac{\sqrt{6} - \sqrt{2}}{4}$, ezért $r = \frac{16}{\sqrt{6} - \sqrt{2}} = 4(\sqrt{6} + \sqrt{2})$. A minimális átló hossza $AC = r = 4(\sqrt{6} + \sqrt{2}) \approx 15,455$, a maximális átló hossza $2r = 8(\sqrt{6} + \sqrt{2}) \approx 30,91$.

A tesztkérdésekre adott helyes válaszok

A tesztkérdések megoldásait a következő táblázat tartalmazza:

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
A	C	D	D	B	C	B	B	C	D	C	A	C	A	D	C	B	B	D	A

IRODALOM

[1] Vármonostory Endre: A Szendrei János Matematika Verseny feladatai, Módszertani Közlemények, 2011/2. Szeged,

SZERZŐINK, MUNKATÁRSAINK FIGYELMÉBE!

Tisztelettel kérjük szerzőinket, hogy kéziratukat a szerkesztőség címére küldjék: 6725 Szeged, Hattyas sor 10. A borítékra feltétlenül írják rá, hogy *kézirat*. Csak „gépelt”, 8–10 lapnál nem nagyobb terjedelmű kéziratokat fogadunk el. A kéziratot 1 példányban, 12-es betűmérettel, normál géppapíron, a „gépelési hibák” gondos javításával, a felhasznált szakirodalom pontos feltüntetésével (szerző, cím, hely, kiadó, lapszám) kérjük. A közérthetőség megkívánja azt is, hogy az elkerülhetetlen idegen szakkifejezések magyar megfeleléséről, értelmezéséről se feledkezzünk meg. Kérésünk az is, hogy a szövegbe iktatott rajzos, ábrás, illusztrációs megoldásoktól lehetőleg tekintsünk el.

Azok a szerzők, akik megfelelő feltételekkel rendelkeznek, a számítógéppel írt kéziratot e-mailben küldhetik el.

Nagyon fontos, hogy írják föl *beosztásukat, munkahelyük, iskolájuk pontos nevét, helyét, valamint irányítószámot* lakcímüket.

Felhívjuk továbbá szerzőink figyelmét, hogy másodközlésre nem vállalkozunk. Szerkesztőségünknel is érvényes az az általános gyakorlat, hogy kéziratot nem őrzünk meg és nem is küldünk vissza.

DR. OLÁH JÁNOS

ny. főiskolai tanár

SZTE JGYPK

Szeged

Mester János emlékezete

Mostanában divatos a régiekre emlékezni. Gondoljunk a digitális tv csatornák műsoraira, melyekben régen eltávozott emberek emléknymait kutatják a történészek, rokonok. Különösen fontos azok jelentőségét felidézni, akikre méltán lehet büszke egy település, egy régió, több intézmény. Különleges érdeklődés illetheti azokat, akiket az utókor mintha szándékosan mellőzött volna, munkásságukat mintha semmibe vette volna. Holott az ő munkásságuk, tevékenységük is az európai és nemzeti örökségünk része, emberi helytállásuk pedig a mának is üzen.

Ideje, hogy észrevegyük Mester János gazdagságát is, melyet szellemi öröksége jelent. Ideje, hogy felhagyjunk gazdagságunk e részének eltékozlásával. Ideje, hogy összegyűjtsük Mester János munkásságából, ami megmaradt, hogy felidézzük az embert.¹

A pécskaiak emléktáblát avatnak a tudós tiszteletére. Az a település, amelyik emlékezik nagyjaira, a jövőt építi. Pécska 1910-ben jelentős nagyközség volt. A Révai Nagy Lexikon szerint: „Van járásbíróháza és adóhivatala, királyi közjegyzősége, takarékpénztára, gőzfűrészgáza, gőzmalma, szeszgyára, vasúti állomása. Sokáig széke volt az államjóságot igazgatóságának. Lakói kitűnő földművelést űztek, s igen jómódúak.”

A településen tehát pezsgő élet folyt. Nem véletlen, hogy így a helység több jelentős személyt tudott adni a világnak, a hazának, a régióknak. Legnagyobb fia természetesen Klebelsberg Kunó miniszter.

Mester János 1879. szeptember 15-én született Magyarpécskán. Szülei (Mester János és Katona Erzsébet) nagy gondot fordítottak fiuk neveltetésére.

Mester professzor így írt arról, hogy mi határozza meg az embert: „Az egyén sohasem lehet elszigetelt, gondolatvilága sohasem tüneményes vagy egészen eredeti, hanem sokban hasonlít a gyógyforráshoz. Magas sziklás hegység tetején szivárog a földbe az esőcsepp, és átvándorol a sok geológiai rétegen. De midőn a völgy ölén áldásos erővel kristálytisztaságában előtör, megérzik rajta a megtett út, a vasas, magnéziumos vagy szénsavas rétegek hatása, melyet befogadott, sajátjává tett... A felnőtt az alkotó munkához fogó ember gondolatvilágán is megérzik az eszmeáramlatok befolyása, melyekben növekszik, az egyéneké, akik tanították, akikkel barátkozott, vagy ellenségesen állott.”²

Mester János elemi iskolai tanulmányait Pécskán végezte el. Szülei őt elemi után német szóra Zádorlakra küldték, melyet később jól elsajátított. Temesvár lett életének következő állomása. Édesapja a Temesvári Római Katolikus Főgimnáziumba íratta be. Több tanév végén ért el kitűnő eredményt, jeles minősítéssel érettségizett. A temesvári iskola jó alapot biztosított Mesternek. Felnőttkorában német, francia, olasz, latin könyveket olvasott eredetiben, de értett és olvasott angolul, spanyolul, románul és szerb nyelven is.

1899-ben felvételt nyert egyházmegyéje papnövendékei közé, és püspöke Rómába küldte tanulni. A Collegium Germanicum-Hungaricumba került, s a Gergely Egyetemen tanult. Itáliában együtt tanult Vass József későbbi miniszterrel, nagyprépostal. A legnagyobb hatást természetesen kitűnő tanárai gyakorolták rá.

Pályáját Temesvár-Gyár városban kezdte, ahol káplán és zárdalelkész lett. 1910-ben belépett a jezsuita rendbe. Először Nagyszombatba került, majd Belgiumba helyezték. Hazatérése után két évig a pozsonyi rendházban tevékenykedett, majd három évet a pesti, két évet a budai rendházban töltött. 1915-ben a budapesti egyetemen filozófiai doktorrá avatták. Rómában 1902-ben a bölcselet doktora lett, 1925-ben pedig a budapesti teológiai kar bekebelezett doktorrá fogadta. 1919-től a temesvári hittudományi főiskolán teológiai rendes tanár. Közben e vidék Romániához került, Mester diplomáciai érzékét bizonyítja, hogy elérte a magyar nyelvű Egyházi Szemle megjelenését. A trianoni Magyarországon a csanádapátfalvi plébánia akkor jól jövedelmező plébániája várta. Ő azonban a tanítást választotta (papi hivatását nem elhanyagolva). 1921-től az Állami Erzsébet Nőiskola Polgári Iskolai Tanárképző Főiskolájának rendes tanára a filozófia és pedagógia tárgykörben. Az Apponyi Kollégiumban kísérleti lélektan tanfolyamot vezetett. Tanított a Fővárosi Pedagógiai Szemináriumban is, ahol Nagy László közeli munkatársa lett. Mester feladata volt az általános lélektani tudományos tételek demonstráló bemutatása. Ide tartoznak az ingerküszöb-mérések, reakció-időmérések, emlékezet, figyelem, fantázia, tanulási módok vizsgálatai stb. Mester tanítványai megismerték a különböző műszerek kezelését, pedagógiai jellegű kísérleteket végeztek. A munkaiskola lélektani alapvetése és új formális fokozatai című munka reprezentálja a legjobban a fiatal professzor pedagógiai elképzeléseit, melyek Nagy László tetszését is elnyerték. 1927-ben a müncheni egyetemen a kísérleti lélektan ottani eredményeit tanulmányozta.

1928-ban a miniszter Szegedre helyezte az ottani újonnan szervezett polgári iskolai tanárképző főiskolára, mely a budapesti Pedagógium és az Erzsébet Nőiskola egyesítéséből keletkezett. Mester a pedagógiai és filozófiai tanszék élére került, ahol rövid ideig maradt. 1930-ban a szegedi egyetemen a filozófiai tanszék vezetésével bízták meg. Szegedre már tekintélyes emberként érkezett, egy sor tudományos társaság tagja volt. Jól beilleszkedett a város, az egyetem alkotó légkörébe. Jó kapcsolatot alakított ki Kisparti Jánossal, a szegedi tankerület kiemelkedő főigazgatójával, aki bevonta őt az országos tekintélyű Nevelésügyi Szemle szerkesztésébe. Gyakran tartott előadást a tankerület nevelőinek.³

A szélsőjobboldali diákszervezetek ekkoriban az egyetemen jelentős erőt képviseltek. Mester sohasem engedett a felheccelt agresszív diákoknak, ebben követve pesti Finánczy Ernő vagy a szegedi Horger Antal bátor fellépését a randalírozó diákokkal szemben. Mestertől távol álltak a szélsőséges nézetek. Személyesen ismerte a híres olasz antifasiszta professzort Benedetto Crocét.

Többször megfordult Itáliában egyetemi tanársága idején. Legnevezetesebb munkája ebből a korból: Az olasz nevelés a XIX. és XX. században.⁴ 1938-ban jótövője, Glattfelder Gyula (1874-1943) püspök javaslatára a pápa házi főpapjai sorába emelte, pápai prelátussá nevezték ki.

1943-ban Délvidéki Nevelők Egyesülete kiadásában megjelenő színvonalas Nevelésügyi Szemle főszerkesztője és kiadója lett. Őt számot szerkesztett összesen, követte a Kisparti János és Tettamanti Béla által kialakított hagyományokat.

A két világháború között Szegeden is tapasztalható volt a katolikus megújulás, melynek a Rerum novarum (XIII. Leó pápa, Róma, 1891.) adta meg a programját, ezt XI. Pius pápa 1931-ben kiadott Quadregesimo Anno enciklikája korszerűsítette. A kor nagy feladata volt a katolikus autonómia megvalósítása, melynek során különböző szervezetek alakultak, előadásokat tartottak stb. A megújulást Mester professzor is támogatta előadásaival, szervező munkájával, tanulmányaival. Kijelentette, hogy Krisztus előtt szinte csak egy bűn létezik, a felebarát megsértése, nyomorgatása: „Nem lehet az égbekiáltó bűnt, a munkás bérének elvonását egy kis alamizsnálkodással... jóvátenni.”⁵

A szegedi professzor többször volt dékán, prodékán. Állandóan harcolt, hogy jobb feltételeket biztosítson oktatóinak.

1944 őszén a szovjet csapatok elfoglalták Szegedet is. Mester ekkor részeg orosz katonákat fékeztet meg erőlesen. Elérte, hogy a szovjetek bocsánatot kértek a fizikai bántalmazásokért. Bátor tett volt.

A háború utáni politikai csatározásokban betegsége miatt már nem nagyon vett részt. Elveit azonban nem adta fel. 1949-ben ment nyugdíjba. Solymárra telepítették ki.

1954. július 1-én halt meg egy budapesti kórházban életének 75., papságának 50. évében.

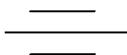
Az óbudai temetőben nyugszik. A háború után egy bizottság igazolta; mivel politikai eljárás nem indult ellene, így a rendszerváltozás után rehabilitált egyetemi oktatók névsorában nem szerepel a neve.

Munkássága példás. Több tudományterületen jelentőset alkotott: pedagógia, pszichológia, filozófia, irodalomtörténet, szakképzett elektrotechnikus is volt. Szegeden sok híres tudós élt Mester itteni tartózkodása idején. A professzor méltó társuk volt. Munkássága a mának is üzen.

Kedvenc mottója legyen végezetül: „Úgy kell élnünk, ahogy hiszünk, mert különben úgy kezdünk hinni, amint élünk.” Ezt életében be is tartotta, ezért emlékeznek meg a pécskaiak a település neves szülöttéről. A pécskaiak a múltra emlékezve a közös európai jövőt építik, melyért Mester János is sokat tett.

IRODALOM

1. 2010. nov. 6-án Pécskán (Pecica, Románia) felavatták Klebelsberg Kunó miniszter szobrát a katolikus templom kertjében. A templom falára a miniszter, Kálmány Lajos és mások emléktáblája mellé felkerült Mester János emléktáblája is. A beszéd írójának megemlékezését Nagy István pécskai tanár, jeles helytörténész olvasta fel. (O. J. betegség miatt nem tudott elmenni.) A Mester család magyarországi ágát dr. Törteliné dr. Szilágyi Vilma ny. főorvos képviselte. M. J. emléktáblát kapott szülőháza falán is. Az eseményekről beszámolt a TV és a rádió is. (M1 TV és MR1 Kossuth rádió.)
2. Oláh János: Mester János élete és munkássága (Év nélkül.) APC-Stúdió, Gyula; Dombi A. – Oláh J. – Varga I.: Párhuzamok a XIX és XX. század pedagógiai törekvéseiben. APC-Stúdió, Gyula 2002.
3. Oláh János: Kisparti János OPKM, Budapest 1992.
4. A könyv egyik értéke, hogy ismerteti Pl. az olaszországi analfabétizmus helyzetét is. Ilyen szempontból érdekes munka még: Kornis Gyula: Magyarország közoktatásügye a világháború óta Bp. 1927.
5. Kretoics László–Oláh János: A Szeged-Rókusi plébánia második 100 éve (1905-2005) szeged, 2006 és Oláh J.: A szegedi tankerület, működésének legfőbb jellemzői 1919-től 1950-ig. Kandidátusi értekezés. 1989.

TOKAJI ILDIKÓ
pedagógiai szakértő
Apertus Közalapítvány NFT Iroda
Budapest

A vegyes oktatási forma alkalmazása új kihívás a középfokú felnőttoktatásban

„Digitális Középiskola – az interneten szervezett iskola, az egyéni tanulási utak lehetősége” – címmel indított kiemelt projektet az Apertus Közalapítvány. Egy félétől már túl vannak az új tanulási modellt bevezető iskolák, ezt mutatjuk be az iskolák – vezetőik és pedagógusai – által elvégzett feladatok szemszögéből.

A TÁMOP 3.2.1. Új tanulási formák és rendszerek – Digitális Középiskola kiemelt projekt célja a vegyes, kontakt órával kiegészített digitális távoktatási forma bevezetése a közoktatásban felnőttek oktatására. Számos érv szól az új oktatási forma országos elterjesztése mellett és az oktatás a korábbi tapasztalatokra építve hatékonyabb is lehet.

A projektelőzmények alapján világossá vált, hogy az oktatást és az oktatás szervezését legjobb az iskolák kezében hagyni. Digitális vagy online távoktatási infrastruktúrát felépíteni és a személyi háttérrel kialakítani azonban túl költséges, idő-, szakértelem és munkaigényes ahhoz, hogy egyetlen közoktatási intézmény magára vállalhassa. Az esetleges párhuzamos fejlesztések pedig felesleges anyagi ráfordításokat jelentenének. Ezért lett a kiemelt projekt központi célja a megfelelő háttér megteremtése.

A fejlesztés alapját a Köznevelési törvény 131. – az alternatív kerettantervekre vonatkozó – szakasza teremtette meg, mely szerint a tanár-tanuló kapcsolattartás távközlési eszközök közbeiktatásával is megvalósítható. Ugyanez a szakasz azonban feltételül szabja többek között, hogy az online tanuláshoz egyértelműen kimutathatóan kell lennie.

Az új oktatási forma bevezetése, működtetése és továbbfejlesztése az iskolák feladata. A kiemelt projekt a vegyes oktatás háttérének megteremtéséért és a bevezetés koordinálásáért, támogatásáért felelős, az intézmények egy kapcsolódó pályázattal anyagi támogatást szerezhetnek.

A kiemelt program a következő szolgáltatásokat nyújtotta:

- A „Digitális Középiskola – az interneten szervezett iskola” akkreditált alternatív kerettanterv
- Felkészítés a Digitális Középiskola vezetői (tutori) mentori feladataira akkreditált pedagógus továbbképzés
- Integrált Tanulási és Adminisztrációs Környezet – tananyag- és tanulásmenedzsment portál
- Akkreditált tankönyvek adaptálásával készült digitális tananyagok
- „Digitális Középiskola lépésről lépésre” kiadvány a vegyes oktatási forma bevezetéséről
- „Digitális Középiskola” elektronikus és nyomtatott hírlevél, valamint rendezvények az aktuális teendőkről, távoktatási tapasztalatokról, legjobb gyakorlatokról stb.
- Személyes tanácsadás

Az iskolák vezetőinek és pedagógusainak számos feladatot kellett megoldaniuk. Át kellett dolgozniuk az alapidokumentumaikat, amelyek közül kiemelt fontosságú a pedagógiai program és azon belül is a helyi tanterv kialakítása. Nem kisebb munka azonban a minőségügyi dokumentumok és a szabályzatok megfelelő átalakítása és kibővítése sem.

Sokak számára újszerű volt az a keretrendszer, amely az oktatási anyagokat kezeli, meg kellett ismerniük az ITAK (Integrált Tanulási és Adminisztrációs Környezet) oktatási portált. Szükség volt továbbképzések elvégzésére is, melynek során meg kellett ismerkedni a vegyes oktatási forma és a tutorálás, az önálló tanulás támogatásának jellemzőivel, eszközeivel, módszereivel.

Ahogy a hagyományos képzésben, a tanároknak ebben a modellben is ki kellett alakítaniuk saját tananyagukat és megtervezniük az oktatást. Adott volt a keret – az oktatási portál –, a tankönyvi alap – akkreditált tankönyvek adaptálásával készült digitális tananyagok – és egy módszertani alap, amivel a továbbképzés során ismerkedhettek meg. A kerettanterv alapján kidolgozott helyi tanterv, az érettségi követelmények és a célcsoport jellemzőinek figyelembe vételével össze kellett állítani:

- o a tananyag feldolgozásának módszerét, ütemezését,
- o a gyakoroltatás és kapcsolattartás módszereit és környezetét az oktatási portálon,
- o a számonkérés módszereit és ütemezését,
- o a vizsgáztatás módszereit, tartalmát, a felkészítés módját,
- o a motiválás, tanulókövetés rendszerét.

Nem utolsó sorban pedig az intézményeknek tanulókat kellett toborozniuk. Ebben ugyan minden iskolának bőséges tapasztalata van már, mégis többlet feladatot jelent ez akkor, ha az új tanulási formával is meg kell ismertetniük a jelentkezőket.

Még felsorolni is sok mindezeket a teendőket, amelyek tulajdonképpen megelőzik magát a tanítást. A konkrét projekt esetében ez csak részben valósult meg, mert a pályázati döntések augusztus közepén váltak nyilvánossá. Így a felkészülés és a kivitelezés – a tanítás-tanulás – párhuzamosan zajlott.

Pedagógusként a legnehezebb feladat annak megértése és elsajátítása volt, hogy ez az oktatási forma eltérő, kibővített tanítási szemléletet követel meg. A tanár nemcsak a tudás átadója, hanem feladatai között megjelennek a hagyományosan mentori tevékenységnek tartott tanulástámogató, mentori teendők is. Egy új, technikai környezetben ki kell használnia azokat az eszközöket, amelyek lehetővé teszik a tanulók egyéni haladásának követését, a kapcsolattartást, a beavatkozást.

Az új feladatok miatt a digitális környezet tanárát már megnevezésében is megkülönbözteti a kerettanterv, tutornak nevezi őket, ezzel is hangsúlyozza az új feladatok fontosságát az oktatási tevékenység során. Miért fontos ez? Mert a cél nem a személyes találkozások számának kiváltása távközlési eszközökkel, hanem a tanulási kudarcok megelőzése új eszközökkel, új lehetőségek kihasználásával.

A fentebb felsorolt tevékenységeket, folyamatokat és eredményeiket természetesen nem lehet lezárni, hanem folyamatosan alakítani és fejleszteni kell, ahogy egyre több ismeret, tapasztalat és gyakorlat áll rendelkezésre. Egy új oktatási forma bevezetése majd megbízható működtetése – függően az újdonság mértékétől – többéves folyamat. A kialakítás időigénye gimnáziumi oktatás esetében legalább egy teljes periódus, ami alatt egy évfolyam érettségit szerez. Azt, hogy a modell bevált és minden tekintetben jól működik, csak három teljes periódus után jelenthetjük majd ki.

Az új tanulási formáról további információ a <http://www.kozpont.apertus.hu> oldalon található.

DR. GRÓZ ANDREA

Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kar
Neveléstudományi Intézet, Pedagógia Intézeti Tanszék
Győr

Kováts-Németh Mária: Az erdőpedagógiától a környezetpedagógiáig

A kötet szerzője, Kováts-Németh Mária¹ a magyar neveléstudomány elméleti szakemberei által jól ismert és elismert kiváló nevelési szakember, az európai környezetpedagógia nemzetközi rangú képviselője. Erdő- és környezetpedagógiai munkásságát számos – több nyelvre lefordított – szakmai publikáción² keresztül ismerhette meg a szakmai közvélemény.

A recenzió tárgyát képező – 2010-ben megjelenő munka – egy időszzerű és újszerű kutatási terület, a környezetpedagógia mezsgyéjén haladva az integrált szemléletmód kialakítását kívánja elősegíteni az erdő- és környezetvédelem témakörében. *„Ebben a témakörben itthon és külföldön számos publikáció jelent meg az elmúlt két évszázad folyamán, amely a környezetvédelemmel és a sokoldalú, multifunkcionális erdőgazdálkodással foglalkozik, de a teljes problémakört átfogó korszerű kiadványok közül az első.”* (12.) – írja a könyv ajánló soraiban a munka egyik lektora, prof. dr. h.c. Solymos Rezső akadémikus.

A szerző már a Kitaibel Pál Környezettudományi Doktori Iskola Környezetpedagógiai programjának kidolgozásával is nagyban hozzájárult a környezetpedagógia, mint a környezet-tudomány és a pedagógiatudomány összevonásával, integrálásával született új szakterület tudománnyá válásához, ugyanakkor e kötet megírása jelentős, új eredmények feltárásával és összegzésével e szakterület tudományos szintézisét is megteremtette.

Kováts-Németh Mária széleskörű levéltári és könyvtári kutatásaira alapozva arra tesz kísérletet, hogy felvázoljon és megválaszoljon olyan alapkérdéseket, amelyekhez *„nélkülözhetetlen a természettudomány és társadalomtudomány komplexitása”*. (13.)

Holisztikus szemlélettel – az erdő- és környezetvédelem kutatási vonulatát kiszélesítve – a neveléstudomány antropológiai vetületéből számos olyan hazai kutatáshoz is kiindulópontként szolgált, amelyekben tantárgyakon is átnyúló felvetésekkel szembesülhetünk: *„Kik vagyunk emberek? Hogyan viszonyulunk a Földhöz, amelyen élünk? Hogyan viszonyulunk egymáshoz? Hogyan teljesíthetjük ki egyéni lehetőségeinket? Milyen kapcsolatban van egymással a természet és a nevelés?”* (13.)

Míg számos tudományterület, például a bölcséleti tudományok esetén mintegy komparativista igénnyel indokolt lenne újabb és újabb bevezető munkák megjelentetése, addig egyes szaktudományok a legtöbb esetben akkor igénylik átfogó bevezetések megírását, ha módszereikben vagy eredményeikben jelentős változás, fejlődés következik be. Ugyanakkor az erdő- és környezetvédelem nem csupán intézményes szinten jelentkezik, hanem a környezetpedagógia természetéből fakadóan a különböző társadalmi entitások máshova helyezik hangsúlyait, illetve más és más megközelítésekkel teszik teljessé azt a megállapítást, hogy: *„A tudományos megismerés folyamata lényegében erkölcsi folyamat.”* (14.)

A munka első része a civilizációs problémák ártalmaira adott ökológiai és pedagógiai válaszokat veszi sorra a XIX–XX. század fordulóján. A fejezet nem csupán receptív, közvetítői megközelítést takar, ugyanis az 1879. évi Erdőtörvény ismertetésén túl az első természetvédelmi törvényen keresztül bemutatja a természet szeretetére, tiszteletére irányuló nevelés kiteljesedését az 1920-as évek oktatáspolitikájában.

A könyv második fejezete nem egyszerűen mellérendeltje az első résznek, sokkal inkább az ott kifejtettek egy konkrét témakörre, az erdei iskolák koncepciójára, intézményesült kiépü-

lésére, célmeghatározásaira, illetve pedagógiai programjára fókuszál. Teszi ezt a szerző azzal a nyilvánvaló szándékkal is, hogy bemutathassa és megláttathassa azokat a századfordulón tetten érhető problémákat és megoldásokat, melyek az egészségmegőrzés és egészségfejlesztés téma-területén értelmezhetőek.

Elérkezvén a „Globális problémák a XX. század második felében” címet viselő könyvi egységhez, az egyes környezeti ártalmak és globális válaszok megjelenítése a környezet védelméért született, illetve megalakult egyezmények és konferenciák tükrében történik. E fejezetben hangsúlyos strukturális, szerkezeti elemként jelentkezik az az értékelméleti koncepció, melyben tudomány és oktatás koherenciája számos – nemzeti értelemben nagy léptékű – megközelítéssel válik teljessé. A szerző például Schumacher révén – manifeszt módon – rámutat arra, hogy az oktatás a legnagyobb erőforrás: *„Ha az atomkorszak új veszélyekkel jár, ha a genetikai kutatások fejlődése új visszaélések előtt nyit teret, ha az üzleti szellem új kísértésekkel jár – a válasz szükségképpen a több és jobb oktatásban keresendő.”* (65.)

A környezettudatos nevelés, illetve az Erdőpedagógia projekt nagy kiterjedésű tematikai egységével szembesülhetünk a negyedik-ötödik fejezetben. Ezek fellapozásával egyértelművé válik többek között az a tény, hogy az Erdei iskola a környezeti nevelés „valóságos terepe”, továbbá érdekes összefüggések meglátásával is gazdagít a szerző; mint például az Erdőpedagógia projektben milyen sajátosságokkal és tartalommal jelenik meg a „Környezet és egészség” modulja, és ehhez a szerkezeti elemhez – meglátatva az egyes problémák megoldását segítő tartalmakat – különböző módszereket, tevékenységeket, illetve feladatokat rendel hozzá. A szerző, illetve e kötet további elsődlegességét jelzi az a tény is, hogy Kováts-Németh Mária először összegzi az erdőpedagógia fogalmát, célját, s az egyes szakosztályok működését, célját. Számba veszi az erdei iskolákat, a fenntartók szerint is, feltérképezve azt a fontos mutatót is, hogy az e területen dolgozók közül ki a valódi szakember.

A hatodik könyvi egység a harmadik évezred egyik legnagyobb kihívást jelentő kérdését járja körül: a fenntarthatóság problémakörét. A fenntarthatóságra nevelés szükségességét különböző stratégiák (Organizáltság, Időhorizont, Stabilitás) a természeti és társadalmi kontextus kettős síkján keresztül mutatja be. Emellett fontos felvetésben a tudományok felelősségének megállapítása nyomán a szerző számba veszi, kidolgozza azokat a kritériumokat, melyekkel a környezetpedagógia a fenntarthatóság szolgálatába állhat. Ezt a jelentős tudományos intenciót pedig a legpregnansabban a szerző „harmónia- elmélete” teljesíti ki, melynek alaptétele: *„... a felelős magatartás tartalmának, viszonyrendszerének ismerete és a felelős magatartás kialakításához, kialakulásához a felelős magatartás repertoárjának gyakoroltatása.”* (194.)

A téma fő tartalmi vonatkozásait illető fejezetek tekintetében az utolsó könyvi egység szisztematikus és reprezentatív megközelítéssel a környezetpedagógia tevékenységorientált módszereit és eszköztárát veszi számba. A munka témáját jelentő speciális sajátosságokat szem előtt tartva, az egyes tanulószervezési módok megjelenítésén túlmutatva a környezettudatos magatartást elősegítő sajátos tevékenységformákról és eszközökről kapunk teljes képet a sajátos tanulószervezési eljárások felvázolásának nyomán.

Könyvét dr. Mészáros Károly professzor emlékének, tanítványainak s doktorandusz kollégáinak ajánlja. Az egyedülálló (és praktikus, gyakorlati ismereteket is tartalmazó) kötet kiválóan didaktizált (adekvát, logikus szerkezeti egységekkel tagolt, számos ábra, diagram, térkép, táblázat, nem utolsósorban fogalomtár segíti a minél teljesebb megértést és feldolgozást), melyet széleskörű bibliográfiai jegyzék is gazdagít, éppen ezért elengedhetetlenül fontos alpmű nem csupán kutatók és a természetvédelem-környezetvédelem téma-területén dolgozó szakemberek számára, hanem e kötetet mindazok is nagy haszonnal forgathatják, akik Földünkért, környezetünkért felelősséget éreznek. Nekik, értük is szól Kováts-Németh Mária nagyszabású és korszerű munkája *Az erdőpedagógiától a környezetpedagógiáig*.

Comenius Kft. – Pécs, 2010. 313 o.

IRODALOM

1. A Nyugat-magyarországi Egyetem Kitaibel Pál Környezettudományi Doktori Iskola Környezetpedagógiai programjának vezetője, a Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kar Neveléstudományi Intézetének igazgatója, és Pedagógiai Tanszékének vezetője.
  2. Erdőpedagógia. (1997) Győr. A kötet a KOMA, az ÁNTSZ Győr-Moson-Sopron Megyei Intézet, Kisalföld Erdőgazdaság Rt., A Központi Környezetvédelmi Alapkezelő Szervezete támogatásával kiadja az Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola.
- Környezetpedagógia doktori program. NYME.
- Környezetpedagógia a fenntartható fejlődésért. (2007, szerk.) In.: Fenntarthatóság, pedagógia, kutatás. Apáczai Füzetek II. Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Kar, Győr.
- A projektoktatás mint a fenntarthatóság oktatási stratégiája. (2008) In.: A tanítás-tanulás hatékony szervezése. Educatio, Budapest.
- Szakmai irányításával született doktori értekezések:
- Kövecsesné Gősi Viktória (2009): A környezeti nevelés változatai az általános iskolában. – Az Erdőpedagógia projekt hatékonyságának vizsgálata. PhD disszertáció. Kézirat.
  - Perényiné Somogyi Angéla (2010): A fenntarthatóság ökológiai, pedagógiai és pszichológiai vonatkozásai. PhD disszertáció. Kézirat.

DR. NAGY ANDOR
főiskolai magántanár
Eger

Dr. Füle Sándor: Életem a nevelés

E beszédes címmel jelent meg a gyémántdiplomás dr. Füle Sándor professzor legújabb kötete, amely a szerző életművét tartalmazza.

Megjelenésében is a gazdag tartalomhoz méltó kötet, mely több is, kevesebb is, mint maga dr. Füle Sándor életműve. Több, mert tartalmazza az előszóban megfogalmazottakat az ismeretlen magyar költő ars poeticájával, a szerző életútjának állomásaival. Függeléként jelenik meg itt a Magyar Pedagógiai Társaság értékelése, amelynek alapján dr. Füle Sándor elnyerte a Karácsony Sándor-díjat. Majd újabb függelékben olvasható a szerző néhány tanulmányának teljes szövege.

Dr. Füle professzor élete valóban mindmáig a nevelés – mint ahogyan azé is, aki ezeket a sorokat írja. Így ismerhettem meg – van már vagy 40 éve – az Esztergomi Tanítóképző Főiskola egyik vezetőjeként, majd a pedagógusképzés minisztériumi irányítójaként, az UNESCO által támogatott Országos Oktatástechnikai Központ tudományos igazgatójaként, a tanító- és tanárképzés kiváló oktatójaként, kedves munkatársamként, nem utolsósorban nagyon kedves barátomként.

Olvasom frissen kapott, 2011-ben Egerben megjelent kötetét, miközben látom magam előtt szálfaként egyenes termetét, megőszült haját, gondjait-bajait leplező mosolyát, szeretetet sugárzó tekintetét, a napközis nevelés megújításáért harcosan kiállót, a magyar pedagógiai hagyományokat ápolót, a hazai és nemzetközi konferenciákon megjelenő tudóst, a hallgatók és kollégák által tisztelt barátot. Hallom kellemes baritonját.

A magánkiadásban megjelenést sem lehet szó nélkül hagyni. A hallgatók, a tanítók és tanárjelöltek számára, a pedagógus pályát választóknak vajon nem lehetne ösztönző, motiváló e gazdag életút bemutatása? Hogyan lehet eljutni úgy a gyémántdiplomáig, majd azon is túl,

hogy a különböző rendszerváltozások ellenére igaz magyarként, „lámpás fáklya” volt és maradt, aki hivatásáért élt, él mindmáig, aki alkotni képes kora ellenére...

Nem kért, nem várt segítséget a kiadásért. Megoldotta ő maga.

Elkészült a mű, olvasható, tanulmányozható, tapsolhat neki mindenki. Az elismerések, kiüntetések is megjelennek a kötetben, de számára minden bizonynyal többet jelentenek azok a sikerélményekben gazdag emlékek, illetve mostani találkozások barátokkal, kollégákkal, a volt hallgatók ezreinek köszönő szavai, akik dr. Füle Sándor professzorban az embert, példaképet látják.

A neveléstörténet kiemelkedő személyiségeinek megismerése kötelező programja a tanító- és tanárképzésnek. Jó lenne, ha a jelöltek arról is értesülnének, hogy jelenünkben is vannak kiválóságok, akik példaértékűek, mint dr. Füle Sándor.

Köszönet a szerzőnek és mindazoknak, akiket érint e feledhetetlen, nemes ajándék. Szívvel javaslom e mű megismerését kollégáimnak, illetve tanító- és tanárjelölteknek.

TÁMOGATÓNK:

**Szegedi Tudományegyetem
Juhász Gyula Pedagógusképző Kara**

Kiadja a Módszertani Közlemények Baráti Társasága

A kiadásért felel: *Dr. Varga István*

Kiadóhivatal: 6725 Szeged, Hattyas sor 10.

Telefon: 62/546-346

Szerkesztőség: 6725 Szeged, Hattyas sor 10.

E-mail cím: tedit@jgyrk.u-szeged.hu

Web cím: <http://www.jgyrk.u-szeged.hu/modszertan>

Évente 5 alkalommal jelenik meg. Évi előfizetés díja: 2500 Ft.

A címlapot tervezte: *Fischer Ernő*

Megjelent: 1200 példányban

Planet Corp. Kft. Szeged

Felelős vezető: *Juhász Péter* ügyvezető

ISSN 1219-0608

A MÓDSZERTANI KÖZLEMÉNYEK KÖNYVTÁRÁNAK EDDIG MEGJELENT KÖTETEI

1. Óraleírások és elemzések, 1967.
(Előszó: Miklósvári Sándor – Szerkesztő: Németh István)
2. A pedagógusképző az „Olvasó népért”, 1969.
(Előszó: Fischer Ernő – Szerkesztő: Németh István)
3. Hazaszeretetre való nevelés, 1970.
(Előszó: Drien Károly – Szerkesztő: Németh István)
4. Petőfi az iskolában, 1972.
(Előszó: Miklósvári Sándor – Szerkesztő: Hegedűs András, Miklósvári Sándor)
5. A korszerű matematikatanítás néhány témaköre az általános iskolában, 1974.
(Előszó: Szendrei János – Szerkesztő: Szendrei János)
6. Kunstár Jánosné: Feladatgyűjtemény az általános iskolai ideiglenes matematika tantervhez, 1977.
(Előszó: Szendrei János – Szerkesztő: Szendrei János)
7. Az osztályközösség megismerése, 1981.
(Előszó: Gácsér József – Szerkesztő: Gácsér József)
8. Az orosz nyelv tanítása az általános iskola 4. osztályában, 1982.
(Előszó: Hanga Mária – Szerkesztő: Fülöp Károly, Lengyel Zsolt)
9. Gácsér József: Demokratizmus és általános iskola, 1985.
(Előszó: Dobcsányi Ferenc – Szerkesztő: Dobcsányi Ferenc)
10. Mágoriné Huhn Ágnes–Puskás Albert: Számítógép az általános iskolában, 1986.
(Előszó: Szendrei János – Szerkesztő: Dobcsányi Ferenc)
11. R. Molnár Emma–Vass László: Stilisztikai ábécé a magyar nyelv és irodalom tanításához, 1989.
(Előszó: R. Molnár Emma – Szerkesztő: Dobcsányi Ferenc)

*

A Módszertani Közlemények Kiadóhivatala tájékoztatásul közli, hogy könyvsorozatunk 11. kötete még kapható, ára 450 Ft. 10 példányos megrendelés esetén további 25%-os árkedvezményt biztosítunk mindaddig, amíg a készlet tart. Közzöljük azt is, hogy a Módszertani Közlemények régebbi számai is megvásárolhatóak!

A megrendeléseket postai levelezőlapon a következő címre kérnénk: *Módszertani Közlemények Kiadóhivatala, 6725 Szeged, Hattyas sor 10.*